

LJUDSKI TEDNIK

Leto II. - Lir 12. - Jugolir 8. - Din 6. -

Poština plačana Trst, 8. maja 1947

Spedizione in abbon. postale II. o gruppo

Stev. 66

DEMOKRACIJA JE LAST NASEGA LJUDSTVA.

SICILIJANSKI FASISTI STRELJAJO NA NAPREDNE DELAVCE IN KMETE. V SLOVENIJI RASTEJO ELEKTRARNE KAKO BOMO LETOS PRODAJALI SADJE?

SLOVENSKA PESEM 1. MAJA.

DVA ROMANA IN ŠTEVILNE ZANIMIVOSTI.

Zmagalo je demokratično ljudstvo STO-ja in prekrizalo račune reakcionarjev

Ko danes povsod, po vseh naših domovih se vedno razpravljamo samo o prvem maju v Trstu, o dogodkih in prizorih, ki nam bodo še dolgo let ostali v spominu, se morda niti ne zavedamo, da si podajamo sami najboljšo analizo političnega položaja na našem ozemlju. Z upravičenim ponosom govorimo o krasnih prizorih na predvečer 1. maja, ko so višine nad mestom žarele v kresovih in rdečih zvezdah in so se kot goreča lava stekale v središče mesta mogočne baklade. Z zanosom pripovedujemo onim, ki so ostali doma, o stotinah zastav: rdečih, slovenskih, jugoslovanskih, italijanskih z zvezdami in brez njih: o tisočih telovadcev, o desetisočih, ki so se prvega maja pomikali po širokih mestnih ulicah in končno do poslednje podi zagrnili Veliki trg; o krasnem nastopu na stadionu govorimo — pa se nam pod vseno temi mogočnimi vtisi skoraj da izgublja zavest, da se radujemo vendar plodov naših lastnih prizadevanj, naših poštenih naporov, ki iz dneva v dan krepe naše sile in moč naše vrste. In ko s studom in prezirom obsojamo zločinsko metanje bomb in zadoščenjem in vzvišenostjo ocenjujemo neuspeh peščice, ki se ne more sprijazniti z našo dosledno pošteno borbo, morda niti ne mislimo na to, da smo s tem že podali verno sliko moči našega demokratičnega bloka Italijanov in Slovencev in verno sliko bednosti fašističnih brodolomcev.

In vendar je tako. Letošnji prvi maj, pa naj so se vsi reakcionarji še tako trudili, da bi ga onemogočili in naj danes še tako zmanjšujejo njegovo mogočnost, prav ta letošnji 1. maj je pokazal to, česar so se ravno majski politični samozvanci in lažidemo-krati najbolj bali: pokazal je, da se bistrijo kalne vode, da ni daleč dan, ko bo popolnoma onemogočeno raznim demagogom in lažnim zaščitnikom „ogroženih“ nacionalnih interesov Italijanov, ribarjev v vodah, ki so jih sami sproli kalili. Puhle fraze, ki so jih metali med ene in druge, so že davno prenehale imeti tisti učinek, na katerega so računali in prvi maj je dovolj zgovorno povedal, da se danes v Trstu ujema jo nanje le še tisti zaslepljeni, ki nikoli niso živeli od poštenega dela svojih rok, ki jim je fašizem vcepil v ohromele možgane zlagano navadnost, to je vsa tista peščica bednih „ljudi“, ki so si z dvema bombama, nekaj žvižgi in neviliziranimi gestami ob pločnikih, za policijskimi kordoni podpisali legitimacijo pripadnikov novega fašizma.

V razdobju enega leta, in pred oči mi so nam dogodki prvega maja 1946, se je tudi v temeljih razrušila preperela stavba lažnega nacionalizma, zidana na pesku. Ob naši vsakdanji vedno bolj dozorevajoči življenjski realnosti, se je razblinila njena prazna vsebina kot milni menurček. Ostale so le njene razgaljene ruševine, ki zaman kriče po obnovi. Če je bila praksa političnega frazarstva in špekuliranja še uspešna v prvih povojnih letih, je danes popolnoma odslušila. Kdor danes ne poslavlja za temelj svojemu programu stvarnih življenjskih potreb ljudstva, je propadel, ali pa še bo. Zato so propadli naši nasprotniki, zato so izgubili še tiste, ki so lani bili še z njimi, letos pa so se ob pogledu na množice proslavljalcev ljudi in ob podlih bombnih atentatih fašistov, kot iztreznjenec sramovali svoje prejšnje trube in samega sebe in z utrinjim spoznanjem obsojajo in zavračajo še te poslednje poskuse propadajočih politikantov.

120.000 GLAVA MNOŽICA NA VELIKEM TRGU MED GOVOROM PREDSEDNIKA POKRAJINSKEGA ODBORA E.-S. TOV. IVANA BUKOVCA. V OSPREDJU ZASTAVE: RDEČE, SLOVENSKE IN ITALIJSKE Z ZVEZDAMI, JUGOSLOVANSKE IN ITALIJSKE DRŽAVNE. V OZADJU TRANSPARENTI S PAROLAMI 1. MAJA.

MILIJONI PO VSEM SVETU

so proslavljali 1. maj

Milijoni delovnih ljudi po vsem svetu so proslavljali prvi maj. Vse od vzhoda do zahoda, od severa in juga, vse poštene ljudi je ta dan vezala ena sama misel, mogočno izražena, ena sama želja po človečanski svobodi, po tisti demokraciji, ki ustvarja vse ljudi enake v dolžnostih in pravicah, ki izključuje vsako izkoriščanje delovnih ljudi, ki

Toda samo zaradi tega še ni bil naš letošnji prvi maj popolna zmaga demokratičnega ljudstva, združenege v enotni demokratični fronti. Vzporedno z ideološkim in organizacijskim razpadanjem reakcije je se z veljavnimi skoki narasla in se okrepila demokratična fronta našega poštenega delovnega ljudstva, Slovanov in Italijanov, delavcev in kmetov, malih trgovcev in delavne inteligence. To je ta najrazveseljivejši dokaz našega letošnjega prvega maja, to je tisto, kar nam daje potrdilo naše prave poti v brki vsem pridigarjem in učiteljem „prave demokracije“. V tem odseva vsa močna stvarnost programa, ki ga vztrajno, borbena in enotno izvajajo najširše ljudske množice bodočega Svobodnega tržaškega ozemlja. Nje ne pomaga, če je nekitalijanski fašistični novinar v svojem listu s kronometrom v roki ugotavljal, da je na tržaških ulicah prvega maja manifestiralo le 20 tisoč demokratov in če je dopisnik neke angleške agencije na neki tiskovni konferenci v Trstu na podlagi kronometra dokazoval, da je vsaki dve sekundi šla mimo njega ena vrsta spreveda, s čimer je hotel reči, da nas ni bilo več kot 28 tisoč. Zaman.

200 tisoč nas je bilo na tržaških ulicah prvega maja, 200 tisoč pripadnikov demokratične fronte Slovanov in Italijanov STO-ja, ki smo kljub bombam in drugim fašističnim provokacijam krepko izpričali svoj program in svojo borbenost za demokracijo, bratstvo, samoodločanje o svojem življenju in za mir.

preprečuje nove vojne in ustvarja pogoje trajnega miru.

V deželi dela in svobode

Sreče in duša sovjetske zemlje, Moskva, je tega dne odmevala v veselju in sreči njenih sinov in hčera. Stiri ure se je prelivala reka ljudi mimo častne tribune. Ljudje vseh slojev so bili v njenem toku. Z delavci in kmeti so korakali znanstveniki in inženirji, umetniki in književniki, učitelji, zdravniki, profesorji in študentje, vsi, ki ljubijo svojo domovino.

Na Rdečem trgu je govoril stari maršal Budjoni: „Sovjetski delavci že borijo v vseh industrijah in v prometu za čim hitrejši tempo obnove in razvoj narodnega gospodarstva, za izpolnitev načrta drugega leta povojne petletke pred določenim rokom.“

Sovjetski kmetje delajo na polju s posebnim poletom, da bi bila letošnja žetev čim večja ter z vsemi silami prispevajo svoj delež k razvoju socialističnega kmetijskega gospodarstva in živinoreje.

Sovjetski intelektualci bogatijo s svojimi veličastnimi napori znanost, tehniko in kulturo države.

Oborožene sile Sovjetske zveze bdijo nad varnostjo naših meja in ščitijo naše nacionalne interese.“

Mogočna vojaška parada je dvignila viharno navdušenje. Defiliralo je najmočnejše orožje sveta, ki je prineslo človeštvu mir. Dnevu vsejugaške proslave sledi sedaj dnevi dela v miru za boljše življenje.

Pod senco bajonetov v Ameriki

Tristo tisoč manifestantov je pod geslom borbe za mir in demokracijo korakalo skozi 8. Avenijo v New Yorku, vzdolž ceste pa je nanje prežalo preko 2800 policistov. Delavci podjetij, člani sindikatov, črnci in belci so nosili transparente z gesli, ki ob-

sojajo Trumanov program „pomoči Grčiji in Turčiji“ in pozivajo k poglabitvi sovjetsko-ameriškega prijateljstva. Gesla obsojajo protidelavski zakonski načrt, o katerem se redaj razpravlja na Kongresu ter poskušajo reakcije, da bi omejila demokratične pravice.

Toda praznik vseh delovnih sil se v deželi „demokracije“ ni mogel končati v miru. Z divjim lovom se je oblast vrgla na demokrate, ki so sodelovali pri proslavi. Reakcionarni odbor za preiskavo protiameriškega delovanja je prijavil sodišču 80. oficirjev in 1500 vojakov, ki so se udeležili prvomajskih proslav, češ da so se udeležili demonstracije izdajalcev.

V Parizu

Prvi maj so proslavili v Parizu ob veliki udeležbi delovnih množic. Slavnostni govornik Maurice Thorez je med drugim dejal: „Proslavljamo praznik delavske enotnosti in bratstva med ljudmi. Delavski razred je plačal velik davek v krvi za osvoboditev Francije, pozneje pa je nadaljeval boj v proizvodnji. Delavski razred je razumel, da je njegova rešitev v rešitvi države, ne pa v kaos, v katerega bi privedla državo fašistična avantura. Samo za novo demokracijo, ki temelji na enotnosti vsega delovnega ljudstva. Verujemo v pravičen mir, ki bo temeljil v medsebojnem prijateljstvu vseh narodov, prijateljstvu, ki je bilo skovano v boju za skupno zmago.“

Po slovanskih zemljah v Jugoslaviji

Delovno ljudstvo Jugoslavije je slovesno praznovalo vsejugaški praznik prvi maj. Po vseh krajih Jugoslavije, v industrijskih središčih, v mestih in vaseh, so delovni ljudje s proslavami in slovesnostmi svečano praznovali dan dela in manifestirali svojo odločno voljo, da bodo zastavili vse svoje sile za izvedbo prve petletke. To je bil pregled njihovega doseda-

nega poštvovalnega ustvarjalnega dela, ki je dalo ogromne uspehe v obnovi in izgradnji države in obljubo, da bodo še odločneje stopali po poti graditve gospodarske neodvisnosti in moči ter kulturnega napredka delovnega ljudstva, za uresničenje srečne bodočnosti jugoslovanskih narodov.

Med varšavskimi ruševinami

Prvega maja je bila vsa Varšava slovesno okrašana z zastavami. Na trgu Złotego se je zbrala ogromna množica 200.000 ljudi, članov poljske delavske partije, poljske socialistične stranke in drugih demokratičnih organizacij. Množici sta govorila predsednik poljske vlade ter španska antifašistka Dolores Ibarruri, ki je pozvala Poljake k ureditvi enotne fronte delavcev v enotni delavski stranki, kar pomeni najboljši prispevek k utrjevanju demokratične zmage.

V zlati Pragi

Prvomajska proslava v Pragi in v vsej Češkoslovaški je potekala v znaku manifestacije za izgraditev nove demokratične republike, za izpolnitev dvestoletnega gospodarskega načrta in ohranitev enotnosti ljudstva. Med povorko je ljudstvo navdušeno manifestiralo za sodelovanje slovanskih narodov. Nosili so slike Beneša, generalizma Stalina, maršala Tita, Bereta in Dimitrova.

Povsod... povsod...

Preveč bi bilo, da bi našli vse proslave prvega maja po vsem svetu in orisali njih značaj. Povsod, tudi na Nizozemskem, v Belgiji, v Severni Afriki, v latinski Ameriki, v mongolski republiki, na Japonskem je šlo v prvomajskih manifestacijah za isto veliko stvar, za zmago in oblast poštenega dela. V različnih okoliščinah je delovno ljudstvo različnih držav praznovalo svoj praznik. Ponekod prosto brez policijskih knut, ponekod tudi ob pokanju strelav in ročnih granat. V različnih okoliščinah torej, toda z isto odločnostjo, z isto vero v boljše življenje.

(Po vesteh agencij: ATI, Reuter, Tass, AFP, Tanjug.)

PO ŠIROKEM SVETU

Kaj se dogaja v Franciji?

Francoska republika preživlja težko krizo. Gospodarsko politiko, ki jo je začel Leon Blum, je Ramadier nadaljeval in to še v ostrijši obliki. Hotel je obdržati sedanje plače delavcev, znižati cene blagu ter pojačati produkcijo. Vsa vlada je Ramadierja podprla v tej njegovi politiki, ki pa ni imela dobrih uspehov. Delavske množice niso videle nikakega uspeha in olajšave, nasprotno, vsa teža je padla ravno na njih. Delavci Reynoldove tovarne v Parizu so stopili v stavko. Kljub temu ali bolje prav zaradi tega je Ramadier zahteval pred francosko narodno skupščino zaupnico, ki mu je bila sicer izglasovana, toda z zelo majhno večino. Za zaupnico vladi je glasovalo 360 poslancev, dočim je 187 poslancev glasovalo proti, 62 pa se jih je vzdržalo glasovanja.

Ramadier je uvidel, da taka zaupnica dejansko ne predstavlja zaupanja vladi in je izključil iz vlade vseh 5 ministrov, ki so predstavljali komunistično stranko in na njih mesto kooptiral nove ministre — nekomuniste.

Centralni komitet komunistične partije je nato izdal poročilo, v katerem je obrazložil svoje stališče.

Komunistična partija je podprla vladno politiko, toda od sedaj ta politika ni prinesla nikakega izboljšanja. Od te gospodarske politike so imeli koristi le industrialci in veletrgovci, ki so si s črno borzo nagrabili ogromna bogastva.

Zaradi tega podpira Komunistična partija upravičene zahteve francoskih sindikatov in poziva vse komuniste in socialiste v borbo proti reakciji, ki škepulira na revščini širokih delovnih množic.

Najmočnejša stranka v Franciji je Komunistična in Ramadierjeva vlada je danes brez komunistov.

Nadaljnji potek krize pa je odvisen od socialistov. Leve struje socialistične stranke kritizirajo Ramadierja, češ da hoče nadaljevati svojo politiko brez komunistov, kar bi pomenilo isto kot voditi protidelavsko politiko pod socialističnim plaščem.

Federalni svet socialistične stranke za področje Seine je izglasoval resolucijo, v kateri zahteva vodstvo sedanje vlade in sestavo nove, ki bo uredila gospodarske in finančne težkote Francije, zmanjšala vojne kredite, sklenila mir v Indokini in utrdila svoje odnose z demokratičnimi silami v Evropi.

Razen tega je v samem vodstvu so-

cialistične stranke prišlo do različnih tendenc. Na izrednem zasedanju sveta socialistične stranke, kateremu sta prisostvovala tudi Blum in Ramadier, je tajnik stranke predlagal odstop vlade, dočim se je Ramadier potegoval za to, da bi se podprla vladna politika vsaj do 1. junija.

Od zaključkov sedanjega zasedanja sveta francoske socialistične stranke je odvisno, ali se bo francoska socialistična stranka držala svojih obvez s komunisti ali pa se bo vezala s kakšno drugo stranko.

Ameriški finančni strokovnjaki so se že začeli zanimati za francosko krizo in so obljubili Ramadierju vsjo pomoč, če sestavi novo vlado brez komunistov. Istočasno pa morajo socialisti paziti, da bi njihova trdovitost ne prinesla koristi De Gaullovemu pokretu, ki teži za osebno oblastjo in utrditvijo reakcionarnih struj.

Pri vsem tem se stavkuječi pridružujejo novim stavkujočim. V stavko so stopili še metalurški tovarne »Dizier«.

Bližnji vzhod v objemu imperializma

Na izrednem zasedanju Organizacije Združenih narodov je med drugimi vprašanji na dnevnem redu tudi Palestinsko vprašanje.

Palestinsko vprašanje ni novejšega datuma, temveč eno izmed vprašanj, kot jih imamo v raznih deželah, kjer gospodarijo angleški, francoski ali katerikoli kolonizatorji, torej vprašanje svobode posamezne dežele in njenega prebivalstva. Podobno je vprašanje Egipta, Indokine, Madagaskarja itd. le, da je tukaj prišlo do izraza še drugi moment, namreč novo židovsko vprašanje v nasprotju s težavo Arabcev, da iz Palestine osnujejo neodvisno arabsko državo in poleg tega še teroristične organizacije »Irgun Zvei Leumi« in »Stern«, ki s svojimi akcijami terorizirajo angleške okupacijske oblasti. Pri vsem tem pa opazimo že daljšo dobo, da se skupine Židov iz Evrope in drugod skušajo prebiti ali skrivaj vseliti v Palestino, a jim angleške oblasti, ki imajo mandat nad Palestino, tega ne dovolijo.

Vsi ti in še drugi važni momenti so privedli do tega, da se je sedaj na izrednem zasedanju Organizacije Združenih narodov vzelo v pretres to tako pereče vprašanje.

Velika Britanija, najbolj zainteresirana stranka v reševanju palestinskega vprašanja je takoj v začetku predlagala, naj bi se zasedanje ne bavilo s podrobnejšim reševanjem tega vprašanja, ampak naj samo izbere posebno komisijo, ki naj prouči ves material za prihodnje redno zasedanje O.Z.N., ki bo v septembru.

Arabske države pa so postavile mnogo bolj radikalen predlog, in sicer naj se Anglija odpove mandatu nad Palestino in naj Palestina postane samostojna arabska država z malo židovsko manjšino.

Približno enak bi bil tudi židovski predlog.

Zelo značilno je, da Arabci, torej prav oni, o katerih se vodijo razprave na sedanjem zasedanju, ne morejo izraziti svojega mnenja, ampak smejo prisostvovati konferenci le kot opazovalci.

Sicer je sovjetski delegat Gromiko kritiziral tako postopanje in se mu je naknadno pridružil tudi delegat ZDA, vendar je generalna skupščina sprejela predlog, ki ga je postavil angleški delegat Cadogan, in sicer da smejo arabski in židovski delegati prisostvovati le kot opazovalci.

Pri izglasovanju tega predloga je sicer bureaux izglasoval z veliko večino, toda v skupščini je predlog prodi le zaradi tega, ker so se mnogi delegati vzdržali glasovanja, kajti le 24 delegatov je glasovalo za, dočim se jih je 10 vzdržalo glasovanja in jih je 15 glasovalo proti.

Poleg tega sta tudi Sirija in Irak zelo ostro napadla tako reševanje tega tako perečega in delikatnega vprašanja in izjavila, da to krši načela, sprejeta na konferenci v San Franciscu, ki predvidevajo ukinitev mandator in zaupniških uprav.

Glede na tako reševanje je Gromiko podal svoje mnenje s tem, da je ponovno poudaril svoje nasprotovanje takim sklepom, ki nasprotujejo tako sklopom kot sami vsebini Atlantske listine.

Jugoslovanska, urugvajska, argentinska, beloruska in čilska delegacija so predložile kompromisni predlog.

CIO in pet drugih liberalnih organizacij ZDA so poslale predsedniku izrednega zasedanja OZN memorandum, v katerem zahtevajo, da se Veliki Britaniji odvzame mandat nad Palestino in ga preda OZN, dokler se ne osmujeta dve neodvisni drža-

MISTER ROOKS, GENERALNI DIREKTOR UNRRE, SE JE TE DNI MUDIL V ITALIJI IN GRČIJI. — NA POVRATKU JE OBISKAL TUDI JUGOSLAVIJO IN DRUGE NAPREDNE DRŽAVE

Dobra žetev v S.Z.?

Sovjetsko ministrstvo za poljedelstvo poroča, da obeta letinska setev zelo dobro letino. Jesenske setve zavzemajo v državnem načrtu za prehrano važno mesto, kajti desetine milijonov hektarjev zemlje so posejane z žitom.

Ladja „Kremlin“ v Antarktiku

Sovjetska trgovska ladja Kremlin je odplula iz Odesa v smeri Antarktike, kjer se je srečala s skupino sovjetskih ladij, ki love kite in jih oskrbela s kurivom in hrano. Ladja Kremlin je šla skozi Gibraltarsko ožino in obšla Afriko. Na svoji poti se je večkrat morala izogniti plavalčim ledenim goram. Sedem dni se je morala boriti z morskimi viharji, nato je naložila več sto ton kitove tolišče in se po 19 tisoč milj dolgi poti vrnila v Odeso.

vi, in sicer arabska in židovska. V memorandumu se zahteva, naj se dovoli 200.000 Židom, ki se nahajajo še po raznih taboriščih, vselitev v Palestino.

Stvari o je vredno

FRANCIJA

Po poročilih britanskega časopisa »Tribune« je misija francoskega bančnika Rochmonda v Londonu v tem, da v Londonu zainteresira britanske bančne kroge in da jim »proda De Gaulleovo gibanje kot solidno antikomunistično investicijo«. Nekatere znane britanske bančne hiše se že omenjajo med prvimi britanskimi finančnimi podporniki De Gaulla.

A. F. P. Thorez je v svojem govoru v mestu Soisit le Roi izjavil:

»Dejstvo je, da je dobila Francija od obljubljenih ameriških pošiljk samo 119.000 ton, S. Z. pa je poslala lani Franciji 500.000 ton žita.

ITALIJA

A. T. I. — A. F. P.: Po pisanju časopisa »Momento« se nahaja bivši poglavnik N. D. H. Pavelič v Rimu, od koder namerava zbežati v Argentino.

Po nekem telegrafskem obvestilu prefekturi in vsem policijskim komisariatom, se Pavelič krije pod neko redovniško obleko in ima potni list na ime Pater Gomez iz Lizbone.

General Vladimir Kren, vrhovni poveljnik ustaške aviacije spremlja Paveliča in se krije pod imenom Marko Rubin.

(Ass. Pr.) Ob drugi obletnici Mussolinijeve smrti so fašisti priredili tajne komemoracije v več rimskih cerkvah. Policija je aretirala 11 oseb, ki so med mašo v cerkvi Santa Maria del Popolo prepevale fašistične himne.

(France Press). Kakor poroča list »La Voce« iz Barija, so v Lecce (Puglie) odkrili skladišče municije in orožja, ki naj bi služilo za morebiten napad na Pulj. Časopis dodaja, da je vpletenih v to več desničarsko usmerjenih oseb in tudi nekaj generalov.

Italijanski časopisi pišejo o ogorčenju prebivalstva Benetke zaradi surovega postopanja policije nasproti tekstilnim delavcem, ki so sodelovali v demonstracijah. Policija je napadla demonstrante in ranila deset delavcev.

Milanski list »Unità« piše v izdaji z dne 30. aprila sledeče:

»Stari in novi fašisti so gotovo globoko prepričani o težini grehov, ki jih je napravil njihov umrli duce, ker še nadaljujejo z mašami zadužnicami za blagor njegove duše. Včeraj se je ponovno brala v baziliki Sant Ambrogio maša zadužnica za pokojnim ducejem

Na visok črn mrtvaški oder so postavili šop cvetic z italijansko trikoloro in sliko bivšega duceja. Prisotni so molili legionarjevo molitev in eden izmed prisotnih je po fašističnem obredu napravil »apello« umorjenega duceja.

Policija, ki je bila v cerkvi, se ni zmenila za vse to.

Mednarodni dogodki v tednu

Gospodarske težkote v raznih državah

Poleg dogodkov večjega političnega značaja, kot je francoska kriza, zasedanje gospodarske komisije v Ženevi in izredno zasedanje OZN imamo v zadnjem tednu vrsto dogodkov, ki so velikega pomena za posamezno državo ali celo mednarodnega pomena.

Četudi se je vojna končala že pred 2 letoma, je gospodarsko stanje v mnogih državah tako težko, da zadaja velike skrbi njihovim vladam. To se jasno odraža v Franciji, Avstriji, Italiji in drugod.

Italijanski ministrski predsednik De Gasperi se je v zadnjem času že drugič oglašal preko radia, da bi odgovoril tolikim kritikam na račun gospodarske politike sedanje vlade. De Gasperi je v svojem govoru priznal, da je sedanje gospodarsko stanje v Italiji zelo slabo, vendar trdi, da stori vlada vse, kar se stori da, da bi se to stanje čim prej in čim bolj popravilo, dočim je na drugi strani nekih deset tisoč ljudi, ki skušajo obogatiti prav na račun siromaštva. To slabo gospodarsko sta-

nje v Italiji se odraža tudi v stalni napetosti med delodajalci in delavci. Ker je med državnim uradnim vzdušje bilo tako napeto, je morala vlada zvišati plače državnim uslužbencem in sicer za 15%.

Stanje v Avstriji ni nič boljše. V splošnem vlada v avstrijskem gospodarstvu velik kaos, ki je povzročil lakoto in pomanjkanje najnujnejših potrebščin. Zaradi tega so v mnogih podjetjih delavci napovedali stavko, dočim ponekod tako delavci kot njihove žene dajejo duška svoji nezadovoljnosti z demonstracijami, na katerih zahtevajo več hrane in pravilno razdelitev življenjskih potrebščin.

Da je gospodarski in finančni položaj slab tudi v Nemčiji, je znano. Toda ne samo v premaganih državah, ampak tudi v državah zmagovalkah ni gospodarski in finančni položaj rožnat. Truman namreč, ki posedja in daruje stotilijonske vsote raznim reakcionarnim režimom zato, da jih obdrži na oblasti, poziva go-

spodarske kroge, da čim bolj znižajo produkcijske stroške in cene blagu in s tem obvarujejo dolar pred inflacijo in zvišajo produkcijo blaga.

V Angliji pa je maršal Montgomery začel kampanjo štednje. Montgomery namreč pravi, da ta vojna ni dala Angliji nič drugega kot zmagi, in da ni bila Anglija gospodarsko in finančno še nikoli tako siromašna kot je danes. Zato naj raje ne pričakuje od vlade, da mu bo ta nudila blagostanje. Blagostanje je odvisno od vsakega posameznika, namreč od štednje vsakega posameznika.

Tudi v Sovjetski zvezi se posledice vojne občutijo še danes. Ker pa sovjetski režim namerava čimprej odpraviti posledice vojne, je sovjetska vlada razpisala novo notranje posojilo za obnovo zemlje. Razpis tega posojila je naletel pri sovjetskem ljudstvu na veliko razumevanje.

Vreden omembe je tudi konec Kesselringovega procesa v Italiji, ki je že vlek dolgo mesece. Angleško vojaško sodišče je končno obsodilo generala Kesselringa, ki je kot vrhov-

Katerih razmišljati!

PALESTINA

A. T. I. — A. F. P. V dveh največjih kinomatografskih dvoranah Tel-Aviva so 3. 1. m. prekinili predstavo in na platnu predvajali poziv Irgunu Zwei Leumi-ja, ki poziva mlade Žide, naj se uvrstijo v vojsko za borbo proti Britancem. Istočasno pa je zvočnik govoril: »Ne bo O. Z. N. odločila o usodi Palestine, ampak orožje.« Nato je preko zvočnika bila podana tudi bojna pesem Irguna.

Naknadno se je izvedelo, da so v operaterske kabine vstopili neznanci in prisilili operaterje, da so prekinili predvajanje filma in namesto tega izvajali svoj program.

KITAJSKA

Od 1. julija 1940 do konca 1946. leta so ZDA izročile Kuomintangovi Kitajski v vseh oblikah 4 milijarde dolarjev.

INDIJA

Kot javlja Associated press traja stavka pristaniških delavcev, v kateri stavka 17000 delavcev, že 90 dni.

ANGLIJA

(London, 25. aprila.) V svojih komentarjih o situaciji v Palestini v zvezi s pojačano antibritansko delavnostjo, naglašala današnji londonski tisk, da nekateri ameriški krogi finansirajo to antibritansko delavnost.

GRČIJA

Znani angleški komentator Hanen Swafer je v zvezi z ostavko šefa britanske gospodarske misije v Grčiji Shepharda napisal med drugim sledeče:

»Polkovnik Shephard, ki je služil v avstralskimi enotami v Grčiji, kjer je bil odlikovan za hrabrost v vojni, se je po vojni znova vrnil v Grčijo, ker dobro pozna jezik in razmere, ter je postal visok funkcionar britanske gospodarske misije v Grčiji. Sedaj pa je polkovnik Shephard odstopil iz gnusa nad našo politiko v Grčiji.«

Grčija je pred vojno v enajstih mesecih leta 1938 uvozila 13.000 kg parfuma. Samo v 8 mesecih 1946 pa je po vojni porušena in sestradana Grčija uvozila 33500 kg parfuma.

Grška vlada je prodala nekemu amerškemu podjetju koncesijo izkoriščanja svinčenega rudnika v Trakiji za ubogih 10.000 dolarjev.

ZDA

(Tanjug). Bivši ameriški podpredsednik vlade Wallace je ob svojem povratku iz Evrope imel preko radia govor, v katerem je rekel:

»Po vseh državah, po katerih sem potoval, sem naletel samo na eno skupino, ki je pripravljena braniti Trumanovo doktrino, skupino skrajnih desničarjev pod vodstvom Winstona Churchilla. Evropski narodi so sprejeli to doktrino s strahom, ker vidijo v njej korak, ki pelje v vojno.

PO DOMAČI ZEMELJI

Demokracija je last našega ljudstva Z lažnimi demokrati bo samo obračunalo

Vsako zločinsko delo reakcionarne šovinizma ima vselej svojo moralno pripravo. Reakcionarni tisk je tisto želo, ki priganja k nasilju. Bridko je spoznanje, da so množice enotne, da vidijo uspeh svoje borbe v strnjjenosti in neprestani pripravljenosti, da se postavijo po robu vsem nakanam tistih, ki bi hoteli to enotnost razbiti. Ravno v času priprav za prvi maj smo bili pričre ponovnim takim poskusom. Onemogočiti so hoteli enotni nastop vsega delavnega ljudstva, preprečiti bi radi, da bi ta praznik imel kakršenkoli videz slovensko-italijanskega bratstva; rdeče zastava, ob kateri naj bi ne plapolala nobena druga, bi naj prikazovala neko neresnično sliko. Ko vse te spletke niso uspeli in ko je prišlo preveč do izraza dejstvo, da se ljudske množice niso dale zavesti, tedaj so prišle na vrsto kot zadnje sredstvo bombe. Toda tudi te so zgrešile cilj. Njih uspeh je v tem, da bo še ta in on spregledal in končno spoznal, kje je prava pot, ki vodi do miru.

Slovensko primorsko ljudstvo nastopa vselej enotno, kakor je bilo enotno že v osvobodilni borbi. Kakor je v osvobodilni borbi vedelo za svojo pravo pot, tako jo tudi danes dobro pozna. Tudi takrat so se pojavili med ljudstvom od okupatorja zaščiteni agitatorji, izdajalci, privrženci Rupnikovih domobrancev, esesovski hilapci. Ti ljudje so ob sovražnikovi strani z orožjem v roki šli nad slovensko ljudstvo. Ko je naša narodna vojska zdrobila nacifašizem, je uničila z njim tudi te njegove privržence. Toda marsikateri je našel pribežališče pri svojih dočerašnjih sovražnikih, zapadnih zaveznikih. In v njihovi zaščiti so se prikradli zopet na slovenska tla, mnogi so celo zasedli odgovorna mesta. Toda naše ljudstvo se ni dalo prevarati, da bi pod ovčjo kožo ne spoznalo volka.

Ti ljudje bi želeli, da bi jim naše ljudstvo verjelo, da niso fašisti, da niso izdajalci, da niso v službi nikogar. Mar zato niso fašisti, ker je fašizem žalostno propadel in so oni pravočasno ušli kako drugo barko? In če se v tem trenutku ne bore z orožjem v roki proti svojemu narodu, mar so zato nehali biti izdajalci? In ni v službi nikogar tisti, ki si prizadeva razbijati enotnost ljudstva — čeprav brez uspeha? Mar ni ponovno izdajstvo in služba tujim interesom pisani na način, da se ti zdi kot da čitaš „Voce libera“ v slovenskimi in pri tem govoriti o demokraciji? Poznamo take vrste demokracije, ki imenuje našo slavno partizansko vojsko — „partizanske tolpe“ Drhal, ki se ob misli na partizansko vojsko zdrzne, je 1. maja v Trstu izza kordonov policije psovala slovenske in italijanske partizane v spreduhu z „banditi“. Pa bi vas bilo sram, gospodje, podati si s to drhaljo roke?

Danes ti ljudje tako pišejo, kot bi mi ne poznali njihove črne ali pa celo krvave preteklosti. Ni nobena umetnost ločiti zrno od plev. Ne bomo se spuščali v široka razpravljanja o demokraciji — se tako lepe besede so le pleva, če ni tudi dejanj. Naše ljudstvo pozna silno preprosto

demokracijo: biti vedno z ljudstvom, tudi v najtežjih trenutkih; boriti se proti vsakemu sovražniku za svojo svobodo, za oblast. Ko si je ljudstvo priborilo oblast, naj se samo vlada — to je demokracija kot jo pojmuje naše ljudstvo. Boriti se pa na strani sovražnika proti lastnemu narodu, naslednjega dne pa se prituženo pripizati in pričeti pridigo o demokraciji — to še ne pomeni, da je izbrisan pečat kolaboracionističnega izdajstva.

Ljudstvo se je naučilo biti opreznostni dovolj, da prideš in govoriš, temveč treba je, da poveš, kdo si, kakšna so tvoja dela. Zato bodo vsi poskusji novih „demokratov“, da se med primorskim slovenskim ljudstvom uveljavijo, žalostno propadli že zaradi njihove kaj malo demokratične preteljosti. Da pa pomeni poskus razbijati enotnost slovenskega ljudstva na Primorskem novo izdajstvo, o tem ni treba besed. Toda izdajalci bodo ostali sami in le še bolj raz-

galjeni. Naše ljudstvo že davno ve, da je torišče njegovega političnega življenja v slovensko-italijanski antifašistični uniji. Njegova politična zrelost bo izdajalskim političnim avanturizmom dokazala, da proti SIAU in izven nje ni mogoče na STO-ju organizirati nikakega gibanja. Naj zajame Slovence, pa naj si nadeva še tako demokratično ime. Še prav posebno pa nihako „demokratično“ gibanje, ki bi imelo za voditelje — domobrance.

Šovinizem ne pozna obzira ne do otrok ne do zakramentov

Fašističnim šovinistom je dobrodošla vsaka prilika, da izlijejo svoj gnev na vse, kar je demokracije, kar razodeva moč ljudskih množic. Kadar pa gre še posebej za slovensko stvar, tedaj se ne ustavijo niti pred cerkvenimi vrati. Tako se je dogodilo, da je „pobožna“ učiteljica pripeljala svoje učence v cerkev, kjer so potem pričele prepevati prav v času, ko je tam bila slovenska molitvena ura. Ker so slovenske žene pokazale, da jim to ni všeč, jih je naslednjega dne tržaški glasilo šovinistov besno napadlo.

V nedeljo se je pa v Gorici dogodilo nekaj, kar dokazuje, da gre do italijanski šovinisti daleč preko skrajnih meja dostojanstva. Ti ljudje so se ponižali na tako raven, da ni na svetu divjaka, ki bi se ne sramoval imeti jih v svoji bližini.

Napad na otroke je vselej nekaj nekulturnega, pa naj ti otroci nastopajo kakor koli. Toda sramotiti otroke, ki gredo v spremstvu svo-

jih staršev k prvemu svetemu obhajilu in nanje pljuvati, to pa je dejanje, ki mu naše ljazoslovje skoraj ne pozna imena. Nič ni oviralo šovinistov, da so bili v spremstvu otrok tudi taki ljudje, ki se z njimi vred zaganjajo proti temu, kar je poštenim Slovincem sveto in ni jim bilo mar, da gre tu za cerkveno opravilo, torej ne kaj, kar se po njihovo že v Jugoslaviji tako silno preganja.

Tisti „demokrati“, ki govore o spopadih med „skrajno slovensko-italijansko levico in italijansko desnico“ sedaj vidijo, kakšno je plačilo za njihovo izdajstvo. Razni Kacini in podobni so lahko na lastni koži poskusili, kaj se pravi odcepiti se od lastnega naroda, biti od njega zavržen in preziran in od tujcev — pljuvan.

Kar smo že tolikokrat trdili, ob tem dogodku ponovno ponavljamo: ni drugega sredstva za zagotovitev spoštovanja narodnostnih pravic kot sodelovanje naprednih slovenskih in italijanskih množic.

„Vrnili se bomo na svoja mesta“

Obiskali smo v tržaški bolnici ranjence, ki so bili poškodovani od bomb na predvečer prvega maja. To so bile bombe, ki so jih vrgli fašisti, ne meneč se za to, ali bodo pogodile moške, ženske ali otroke. Ves učinek bomb je bil v tem, da danes leži v bolnici skupina moških in žensk, med njimi celo dvanajstletna deklica. Bridko pa so se zmotili, ako so mislili, da bodo s tem razbili veličastno manifestacijo ali pa da bodo oplašili naše ljudstvo.

Pristopili smo k postelji v kotu. Okrog postelje stoje tri ženske, ki so prišle obiskat ranjence.

„Kako je tovariš? Ali je tvoja poškodba težja?“

„Da, jaz sem najtežje poškodovan...“

„Ti si torej tovariš Angelin. Kako je z nogo?“

„Z nogo. No da, nekako pač bo.“ Niti omenil ni, da so mu amputirali stopalo leve noge.

„Tovariš Angelin, kaj si čutil tisti trenutek, ko se je ob tebi razpočila bomba — v kolikor si mogel sploh kaj čutili razen bolečine.“

„Razumel sem takoj, da se je zgodila podlost, ki so je zmožni strahopetni zahrbtnježi. Tam nismo bili le moški, temveč tudi ženske — saj so tudi one tukaj — in da so bili z nami otroci, bi jih doletelo isto kot nas.“

„Da te mimogrede vprašamo, tovariš Angelin — ali si Tržačan? Neka gospodična Monti je namreč v Conskem svetu na ta način „obsojala“ nasilje ob prvomajskih sve-

čanostih, da je zahtevala onemogočenje, da bi ljudje z dežele prihajali praznovati prvi maj v Trst.“

„Vem, toda jaz sem Tržačan — in to ne šteje zadnji čas. Nisem prišel sem od drugod, rodil sem se tukaj in od tu so moji starši. Živim od dela svojih rok, pristaniški delavec sem.“

„Kaj sodiš ti o tem nizkotnem dejanju?“

„To je dejanje, ki bi se nikakor ne smelo dogoditi. Najmanj pa še na tak dan, ko delavstvo slavi svoj praznik. Zato nimam besed, s katerimi bi obsodil tiste, ki so to storili.“

„Ali je tista bomba dosegla svoj namen? Ali je demoralizirala naše množice.“

„Ne, niti najmanj!“

„In misliš, da je s tem naše ljudstvo oplašeno za v bodoče, tako da se ne bo več upalo v povorke? Vsaj kar je bilo ranjenih, si bodo mogoče prihodnjic prej premislili nego se bodo udeležili kake manifestacije?“

„Ne, tudi tega te bombe niso dosegle. Vprav nasprotno! In da sem jaz jutri zdrav, vem, kje je moje mesto. Zopet bom šel v svojo vrsto in naprej v borbo za naše pravice. Zločinci pa naj vedo, da ne bodo ostali nekažnovani.“

Poslovili smo se od odločnega tovariša, ki se nam je razodel kot živ primer borbenega, zavednega pripadnika delavskega razreda. Uga, da bo čez kakih 20 dni lahko zapustil bolnico. Dva njegova tovariša v isti sobi tudi komaj čakata, da se povrmeta na delo.

Mlademu ranjencu dela družbo tovarišica, ki je tudi ranjena. Določila sta bila že datum poroke — sedaj pa ta neprilika. Vendar pa upata — ker poškodbe niso resne — da bosta do določenega dne spet zdrava, kar jima od srca želimo.

Na ženskem oddelku se nam nudi enaka slika: silno ogorčenje nad barbarskim atentatom, po drugi strani pa nekako začudenje, kako je mogoče napadati, kjer nihče ne izziva. „Sli smo svojo pct, ne da bi koga izzivali in šli bomo po svoji poti dalje. Nihče nas ne bo ustavil.“

Zelimo našim tovarišem skrajnjega okrevanja in povratka v borbo s tisto neustrašenostjo, ki so jo doslej pokazali.

R.

NASTOP MLADINK NA STADIONU.

TOV. GASPARINI GOVORI 1. MAJA NA VELIKEM TRGU

Od zmage v orožju k ustvarjalnemu delu v miru

Prvi maj je za Sovjetsko zvezo dvojni praznik, kajti od 1945. leta dalje soupada mednarodni praznik prvi maj z obletnico zaključne zmage sovjetskega orožja nad Nemčijo.

2. maja 1945. leta je Rdeča armada v naskoku zasedla Berlin in teden dni pozneje, 9. maja so narodi Sovjetske zveze praznovali zmago nad Hitlerjansko Nemčijo.

V tej vojni, ki je zgodovina ne pomni enake, sta se srečala v borbi dva sistema, ki sta se drug drugega izključevala — in zmagal je sovjetski. Zmago Sovjetske zveze nad fašizmom je odločil socialistični značaj Sovjetske države in organizacijska sposobnost boljševiške partije. Socialistično gospodarstvo so je pokazalo bolj popolno in bolj elastično od fašističnega gospodarstva in še prav posebej je sovjetska industrija zmogla popolnoma zadostiti potrebam moderne vojne. Često čitamo, da so sovjetski armadi preskrbele glavni del opreme in orožja ZDA, ki so dale Sovjetski zvezi materiala in strojev za 11 milijard dolarjev. Da so te trditve neosnovane in smešne, je jasno, če vemo, da je Sovjetska zveza potrošila v tej vojni za opremo, orožje in drugi vojni material od 350 do 400 milijard dolarjev. Kaj pomeni nekaj tisoč tankov in nekaj tisoč avionov, ki jih je Sovjetska zveza dobila z ene strani Oceana, če se je v SZ zadnja tri leta zgradilo preko 30.000 tankov, 40.000 avionov, 120.000 topov na leto.

Zmaga Sovjetske države je plod njenega boljšega vojaškega sistema, boljše strategije in vojaškega poveljstva. Superiornost vojaške vede in stalinskega vodstva dokazuje razvoj vseh vojniških operacij, tako v začetnem začetnem umiku, kakor pozneje v času sistematične in stalne ofenzive do dokončnega uničenja sovražnih armad. Razen tega je sovjetska vojska zlomila fašistično udarno silo, še preden je bila ustvarjena druga fronta na zapadu.

Zmaga Sovjetske zveze v tej vojni ni bila samo vojaška in tehnična, ampak tudi moralno politična. Bila je zmaga ideje prijateljstva med narodi, ideje enakosti ras in narodov nad fašistično ideologijo surovega nacionalizma in rasizma.

Ob koncu 1944. leta, ko so se vsi imeli pred očmi junaštvo sovjetskih narodov, je pisal londonski Times: „Še nikdar ni nobena vojska izvršila toliko junaških činov, ni pokazala takega junaštva, kakor ruska vojska. Sovjetsko poveljstvo in njegova sposobnost organizirati katero koli vojaško operacijo, prekaša vse, kar je kdajkoli svet videl.“

Po doseženi odločilni zmagi v vojni, se je sovjetsko ljudstvo vrglo z nezadovoljnim navdušenjem na ustvarjalno delo v miru.

Stalin je rekel: „Mi moramo v najkrajšem času ozdraviti vse rane, ki nam jih je zadal sovražnik in obnoviti predvojni nivo razvoja narodnega gospodarstva in to tako, da bomo v veliki meri čimprej preokročili ta nivo in izboljšali materialno blagostanje ljudstva in še bolj ojačili vojaško-ekonomsko moč Sovjetske države.“

Sovjetska industrija je v 1946. letu izpremenila svojo produkcijo v mirnodobsko. Splošna produkcija vse sovjetske industrije za čisto uporabo je v 1. 1946. prekosila za 20% produkcijo iz 1. 1945. Posamezni deli industrije, kot n. pr. izgradnja strojev je dosegla še večje uspehe.

Uspehi obnove energetične industrije so veliki, saj je obnovila največje centrale v Doneškem bazenu in de-

loma tudi Dnjeprges, rudnike v Doneškem bazenu in Krivem rogu. Iz ruševin so ponovno vstale gigant-ske metalurški in strojne tovarne v Dnjepropetrovsku, Stalino, Mariupolu, Harkovu, Kramatorsku in Zaporozju.

Obnavljajo se porušene železniške proge in gradijo se nove. Obnovljen je bil kanal, ki veže Baltiško z Belim morjem.

Skupno je bilo v letu 1946. obnovljenih in zgrajenih 800 velikih tovarn. V prvem tromesečju tega leta se je industrijska proizvodnja, glede na isto dobo lanskega leta povečala za 20%. Vsak mesec prične z delom 100 novih ali obnovljenih velikih tovarn.

Sovjetska oblast skuša na vse na-

čine razširiti in ojačiti proizvodnjo najnujnejših predmetov. Samo v 3 mesecih tega leta je produkcija tekstilnih proizvodov narasla za 40%, dočim je produkcija usnjene obutve narasla kar za 51%.

Uspehi, doseženi v obnovi in v proizvodnji, so povzročili v ljudstvu navdušenje za delo. Za prvi maj, svetovni praznik dela, so si delavci, kolhozniki in intelektualci zadali nalogo, da bi dvignili uspeh dela do take mere, da bi dokončali izpolnitev načrta leta 1947. Še na dan proslave 30. obletnice Velike oktobrske revolucije, t. j. 7. novembra 1947. leta, Sovjetsko ljudstvo se spominja predčasne izvršitve prejšnjih petletk in je zato prepričano, da bo tudi načrt za tekoče leto dokončan predčasno.

Š PRVOMAJSKIH PROSLAV V LJUBLJANI

Sicilski fašisti streljajo na napredne delavce in kmete

Pred štirinajstimi dnevi smo prav v tem listu objavili članek o volilnih pripravah in volilni kampanji za pokrajinski parlament na Siciliji. Videli smo predvsem, kako nesramnih in nasilnih načinov so se posluževale monarhofašistične stranke, da bi si s podkupovanjem in ustrahovanjem pridobile potrebne glasove za ponovno zasluževanje sicilskega ljudstva.

Po vsem tem pa so na Siciliji zmagale ljudske množice. Zmagal je Ljudski blok, zmagali so komunisti, socialisti in akcionisti, ki so združeni v enotnem bloku privedli sicilsko ljudstvo na vodilno mesto v pokrajinskem parlamentu. Zmaga Ljudskega bloka ni samo številčna zmaga neke določene politične skupine nad drugimi političnimi strankami, zmaga, ki se izraža le z zasedbo večine sedežev v parlamentu. Zmaga Ljudskega bloka je predvsem zmaga sužnjev nad gospodarji, tlačnega kmeta nad grofom in latifundistom, tovarniškega delavca nad kapitalistom. Da bo čitatelju še bolj jasna zmaga Ljudskega bloka podajamo dokončne izide sicilskih volitev:

Ljudski blok	399.870 glasov
Krščanska demokr.	399.125 glasov
Liberalci in qualunquisti	308.567 glasov
Monarhisti	179.844 glasov
Separatisti	170.814 glasov
Italijanska republikanska stranka	83.281 glasov

Socialistična stranka ital. delavcev 82.173 glasov
Socialfuzionisti (neofašisti) 4.694 glasov

Skupno je volilo 1.973.194 volilcev. Da bomo še globlje razumeli to veliko zmago Ljudskega bloka, moramo omeniti, da je krščanska demokracija, ki se je smatrala za edino in najmočnejšo stranko na Siciliji po volitvah 2. junija 1945, padla iz tedanjih 33.600% dobljenih glasov na 22% glasov pri zadnjih volitvah. Medtem pa je Ljudski blok skočil iz 21.46% — 2. junija 1945 — na 34% pri zadnjih volitvah. Če k temu odstotku pridružimo še odstotke republikancev in socialistične stranke italijanskih delavcev, ki so samostojno udeležili pri volitvah, dosežejo ljudske stranke skupno 42% glasov proti 27% glasov desničarskih strank ter 9% independentov. List „L'Unità“ piše v nekem svojem članku, da stoji sedaj na ostalih 22%, to je na demokristjanih izbira med nazadnjaštvom in napredkom na otoku.

Monarhisti, liberalci, qualunquisti in z njimi vsi reakcionarji, fašisti in oportunisti so doživeli na Siciliji najhujši poraz. Nočeto ali ne morejo razumeti, da so tudi v Italiji in celo v Južni Italiji njihovi časi odveteli. Te volitve so jasen dokaz, da kdor pada in se pogreza, ne spada med ljudske sile, temveč med reakcionarne, ki iz dneva v dan izgubljajo svoje položaje med italijanskim narodom.

Po zmagi Ljudskega bloka so se vršile po vsej Siciliji velike manifestacije. Po mestih in vaseh so delavci in kmetje proslavljali veliko zmago Ljudskih sil. K temu velikemu prazniku sicilskega ljudstva so se pridružile vse ljudske množice Italije. Delavci v tovarnah, kmetje na polju in z njimi vsi pošteni meščani, so z navdušenjem pozdravili zmago Ljudskega bloka sicilskega delovnega ljudstva. Vsi prvi jutranji časopisi, ki so objavljali izide volitev, so bili takoj razprodani.

Postavljamo si vprašanje: zakaj je v Siciliji zmagal Ljudski blok. Ljudski blok je zmagal zato, ker so kmetje glasovali za tiste, ki se bore zate, da jim bodo dali zemljo in jih rešili dosedanjega tlačanstva, zato, ker so delavci spo-

O ČEŠKOSLOVAŠKI REPUBLIKI in angleški politiki

Bivši predsednik angleške Labour Party profesor Harold Laski, ki je obiskal Čehoslovaško republiko, kjer je imel več predavanj, je govoril na tiskovni konferenci praškim novinarjem o svojih vtisih, ki si jih odnaša iz Čehoslovaške in o različnih političnih vprašanjih sodobnega življenja. Uvodoma je Harold Laski poudaril, da se čuti na Čehoslovaškem, kakor da bi bil doma, kajti čuti in diha v ozračju demokracije in svobode. Laski je prepričan, da ne obstaja nobena zapreka, ki bi branila prijateljstvo med Čehoslovaško republiko in Veliko Britanijo in v tem prepričanju so ga utrdili tudi razgovori, ki jih je imel v čast svojega obiska s čehoslovaškimi delavci, ministri in predsednikom republike. Harold Laski smatra za skupno nalogo Čehoslovakov in Angležev, da tolmačijo zapadno kulturo Sovjetski zvezi in sovjetsko kulturo Združenim državam Amerike. Če se bo to posrečilo, bo mir zagotovljen za dolgo časa.

Na vprašanje o nalogah zunanje politike Velike Britanije je Harold Laski odgovoril, da je dolžnost Velike Britanije skupno s Sovjetsko Zvezo in Združenimi državami Amerike podvzeti vse, da bi nemški militarizem ne mogel nikdar več vstati. Britansko politiko v Grčiji je Laski obrazložil s sledečimi besedami: V Grčiji je podedovala laburistična vlada tragične posledice in ostanke velike Churchillove napake in zunanjemu ministru Bevinu je pripadla zelo težka naloga, da likvidira to dediščino. Do 1. junija 1947 bodo odšli iz Grčije zadnji angleški vojaki in njihov odpoklic je prišel na zahtevo laburističnega gibanja. Toda Grčija je problem, v katerem se križa politika več držav. Če bo imela Sov-

jetska zveza v tem vprašanju dobro voljo sodelovati, bo lahko Grčija obvarovana pred vmešanjem Združenih držav Amerike.

O Španiji je Laski dejal, da je lahko Franco odstranjen samo na dva načina: bodisi z vojaško intervencijo, ki bi prišla od zunaj, kar bi bila zelo težka operacija, ki bi zahtevala mnogo španske krvi ali pa z gibanjem španskega ljudstva v notranjosti. Britanska politika je za to, da Franca odstravi špansko ljudstvo samo. Velika Britanija bo z vsemi svojimi silami pomagala španskemu ljudstvu. Angleži imajo še vedno zadosti svojih lastnih moči na razpolago pa če prav prinašajo ameriški časopisi mrliška oznanila, ki naznanjajo pogreb Velike Britanije. O vzhodnih mejah Nemčije je Laski rekel, da sta z zunanjim ministrom Bevinom skupnega mišljenja, namreč, da ostanejo vzhodne meje, tako kot so bile sprejete v Potsdamu, neizpremenjene in da so lahko izpremenjene samo v detajlih.

Laski se je tudi zelo zanimivo izrazil o razmerju, ki vlada med Molotovom in Bevinom. Bilo bi napačno trditi, da sta stala na moskovski konferenci Molotov in Bevin kot nasprotnika, nasprotno, Laski ne vidi razlike v pogledih obeh ministrov, kadar gre za velika vprašanja. Toda oba sta trdovratna pri pogajanjih; kljub temu pa je Laski prepričan, da se bosta sporazumela.

Laski je tudi ostro obsodil Bevinovo politiko v Palestini, to politiko smatra od samega začetka za tragično napako, ki se že predolgo vleče. Laski sam bi ne podpiral stare arabske režime proti židovskim beguncem in mnogo rajši bi gradil na rekah Jordanu in Evfratu pod zaščito Združenih narodov in s pomočjo USA in SSSR jeze, ki bi obogatili široko okolico; tako bi Palestina postala cvetoča država. Laski je tudi prepričan, da bi bila v vsaki laburistični organizaciji večina zato, da bi bile Dardanele odprte Sovjetski zvezi in ne more razumeti, zakaj naj bi ne imela Sovjetska zveza svobodne poti v Sredozemsko morje.

Na svojem predavanju o socializmu, ki ga je imel v praški Delavski akademiji, je Laski zanikal, da namerava razdreti socialiste in komuniste. Zaveda se tega, da vse, kar slabi enotnost delavskih strank, škodi socializmu. Zato je tudi nastopil proti temu, da bi bila obnovljena II. internacionala in ne součela z nobeno internacionalo, v kateri ne bi mogle biti poleg Velike Britanije zastopane tudi Sovjetska zveza, Čehoslovaška in Jugoslavija.

Čehoslovaška naj se ne boji, da bo osamljena. Zavezniki se zavedajo, kako drago so morali plačati, ker so izdali Čehoslovaško. Čehoslovaška se povsem pravilno opira na svojega velikega zaveznika, na Sovjetsko zvezo, lahko se pa seveda tudi zanese, da stoji na njenem drugem boku Velika Britanija — prav tako zvest zaveznik.

Tuberkuloza žanje vedno več žrtev na Dunaju

V avstrijskem tisku opažamo veliko zaskrbljenost zaradi groznega razširjenja tuberkuloze na Dunaju, kar je posledica neradne prehrane. V štirih mesecih jih je na deset tisoč prebivalcev umrlo trideset. Pred vojno 1. 1939. je na vsakih deset tisoč prebivalcev vse leto umrlo od tuberkuloze 12, 1. 1946. 20, 1. 1945. 49, 1. 1917. se je umrljivost za tuberkulozo povečala za 100%. Avstrijski časopisi poročajo tudi, da so v neki dunajski četrti ženske priredile demonstracijo zaradi lakote in nepravilnega razdeljevanja hrane.

zagnali proti komunistom. Na skupščini je nastal splošen pretep.

Italijanska splošna zveza dela je v znak protesta in solidarnosti s sicilskim delovnim ljudstvom v soboto proglasila po vsej Italiji splošno stavko. Splošna stavka je zajela vso industrijo, trgovino in promet. Vse javno življenje v Italiji je bilo v soboto od 11. ure dopoldne do polnoči paralizirano.

Slavko Štoka.

Š PRVOMAJSKIH PROSLAV V LJUBLJANI

Juca piše Pepi

Draga Pepa!

Še mi ne gredo iz glave prvomajniške proslave. Je lepo naš trud poplačan, saj dokazal je Tržičan, koga ljubi, komu vdan je. Šovinistom pa njih sanje tega dne so naše sile enkrat za vselej razbile. Slišala sem že pripombe: »Če ne morejo jih bombe, kdo bi mogel jih razgnati?« Menda tudi aleati vendar končno so spoznali, da se jim ne bomo dali. V Moskvi se je končale, delegacije podale so na svoje se domove, da pokažejo sadove, ki so v Moskvi jih nabrale. A v jeseni se sestale spet na nove seje bodo. Je po vojni prišlo v modo, da se mnogo besediči, a bolj malo uresniči.

Vsemu temu menda kriva je zapadna ekspanziva, ki le na profite gleda in zato je taka zmeda tam na Grškem še sedaj; letos niti prvi maj tamkaj niso praznovali, ker se delavcev boji, To prepoved so izdali, ki na kralja se jezijo. Toda, rečem ti, Atene bodo že zmešale štrene slej ko preje tej gospodi, ki politiko tam vodi. A za vreme me skrbi.

Od nikoder dežja ni. Kmet na tihem se pridruša, ker boji se, da mu suša, ves zaslužek bo pobrala. Upam pa, da le nastala zdaj sprememba bo vremena, saj že nekaj dni meglena in oblačna je dežela. Bog daj, da na naša sela blagodejni dež se ulije, potlej pa naj spet posije ljubo sončece na nas. Zadnjič šla sem tja na Kras, da obiščen tetko Ano, pa je šla tedaj v Ljubljano, a se je zvečer vrnila.

Mnogo mi je govorila kaj je videla v Ljubljani; pravi, da tam neugnani vsi so, kar se dela tiče in da zdaj država kliče vsakogar, naj pljunc v dlan, da končan petletni plan pred določenim bo rokom. Vidiš, tamkaj se otrokom za bodočnost nič ni bati, čakajo jih časi zlati.

Danes res da ni še vsega, pa zato nihče ne krega se in prav nič ne zabavlja, kajti z vsakim dnem obnavlja se dežela in zboljšuje, kajti kjer si ljudstvo kuje samo sebi boljše dneve, tam so nepoznane reve; v taki družbi iz dneva v dan je vedno večje blagostanje.

Kjer pa bombe in kanone delajo le, tam pa tone iz dneva v dan bolj blagostanje

in revščino, primanjkanje. In kdor tega se zaveda, ta samo z veseljem gleda tjakaj prek sežanske meje in se sladko tistim smeje, ki z računi niso čisti in so besni od zavisti. To so naši »demokratje«, ki so bili z Nemci bratje! Zbogom, Pepa, zdaj končam, da še drugič kaj dodam

Tvoja

Juca

OB VESELI PESMI PRVE PETLETKE V SLOVENIJI RASTEJO ELEKTRARNE

Lansko leto je bilo leto obnove in prizadevanje oblasti ter vsega slovenskega ljudstva je bilo usmerjeno k ponovni izgraditvi in obnovi tega, kar nam je med vojno porušil okupator. To delo se je pričelo že v letu 1945, se preko zime nadaljevalo in doseglo svoj višek v pozni jeseni 1946. Lahko rečemo, da je bila tedaj obnova najnujnejših in najbolj potrebnih železnic, mostov,

riti, da se vse gradi po točno sestavljenem načrtu. Načrtnost je nujno potrebna, kajti samo tako je mogoče ugotoviti potrebe po gradbenih surovinah in pravilno porazdeliti delovne sile in stroje.

V Sloveniji se bo letos veliko gradilo, kajti popraviti bo treba vse tisto kar je bilo v 25 letih stare Jugoslavije zamujenega, in dohiteti ostale

z gradbenimi deli pričeli v prvih dneh letošnje pomladi; sedaj se vrše predvsem pripravljala dela; v začetku maja pa bodo pričeli z gradbenimi deli. Tu so že v stari Jugoslaviji nameravali zgraditi hidrocentrale, toda spori med posameznimi podjetji o tem kdo bo naprave izdelal, so preprečili gradnjo. Danes, ko imamo ljudsko oblast, takih sporov ni več, ker bo nova elektrarna predstavljala ljudsko imovino in bo last vseh naroda.

Tovarne

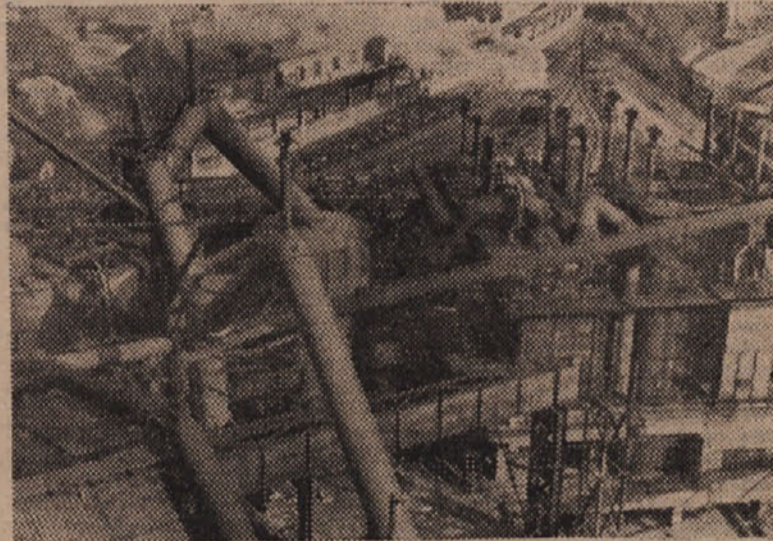
Od tovarn se letos nadaljuje gradnja tovarne strojev Litostroj v Ljubljani. Ta tovarna bo eno najlepših podjetij Slovenije. Tovarna bo namreč opremljena z najmodernejšimi stroji in napravami, delavnice bodo kar najlepše in koristneje izdelane; v bližini bo kolonija stanovanjskih zgradb s poslopjem za kulturne prireditve in razvedrilo, tako da bo tudi v tem pogledu dobro poskrbljeno za delavce. Podjetje bo imelo tudi lasten železniški tir, tramvajsko progo, betonsko cesto in bo tako predstavljalo res pravi vzorni industrijski obrat. Nadalnje veliko podjetje, ki se letos gradi, je tovarna aluminija v Strnišču pri Ptujju. Jugoslavija je bogata na bauxitu, t. j. rudi iz katere pridobivamo aluminij, ki postaja danes v industriji najvažnejša surovina. V stari Jugoslaviji smo malo te rude predelovali doma in smo jo večjino izvažali v inozemstvo, kjer smo nato morali drago kupovati izgotovljen aluminij. V novi Jugoslaviji se bo bauxit predeloval doma v tovarni, ki bo največja v jugovzhodni Evropi. Strnišče pri Ptujju bo v bližnji bodočnosti sploh važno industrijsko središče Slovenije, zlasti ko bo tam zgrajena tovarna sladkorja, ki je predvidena. Letos se bo nadalje-

vala razširitev tekstilnih tovarn v Kranju, ki predstavlja poleg Maribora središče slovenske tekstilne industrije.

Po petletnem načrtu

Vzporedno z industrijalizacijo je treba graditi dobre prometne zveze. Naša ljudska oblast se tega zaveda in zato bo letos dokončala graditi železniško progo pri Borovnici, da se železnica izogne porušeni avtocesti. Gradnja betonske avtoceste Ljubljana - Vrhnika se bo dokončala, istočasno pa se bo nadaljevalo delo v smeri proti Logatcu in Postojni. Na drugi strani Ljubljane pa bodo gradili enako cesto od Ježice do tja, do Koder je bila cesta zgrajena lani, proti Celju. Tako bomo v najkrajšem času povezali z modernimi cestami najvažnejša mesta in industrijska središča ter jih močno približali. V Ljubljani bodo letos gradili tudi poslopje za telekomunikacije, to je telefonsko in brezžavno centralo, opremljeno z najmodernejšimi napravami za obveščanje med posameznimi kraji.

Vse te tovarne, elektrarne in ceste seveda v celoti letos se ne bodo dograjene, kajti poleg teh del, ki zahtevajo več let, bomo gradili tudi druge objekte. V Ljubljani gradijo inštitute tehnične fakultete in to montanistične, kemične in hidrotehnične kjer se bodo kmalu vzgajali naši novi inženirji. Tudi na podeželju se grade nove šole, novi domovi ljudske prosvete in nove stanovanjske stavbe, kar vse kaže, kako resno se je ljudska oblast lotila izgradnje naše domovine v korist delovnemu ljudstvu. Ko bodo vsi obrati dograjeni in bodo stavljeni v obrat takrat bodo tudi nevernežji spoznali, da delovni polet naših ljudskih množic ni fraza, temveč stvarnost, ki vodi k napredku in blagostanju.

POGLED NA JESENISKE LIVARNE

poslopjij že dovršena. Vse ruševine sicer še niso bile odstranjene, toda v glavnem je bilo delo obnove dokončano.

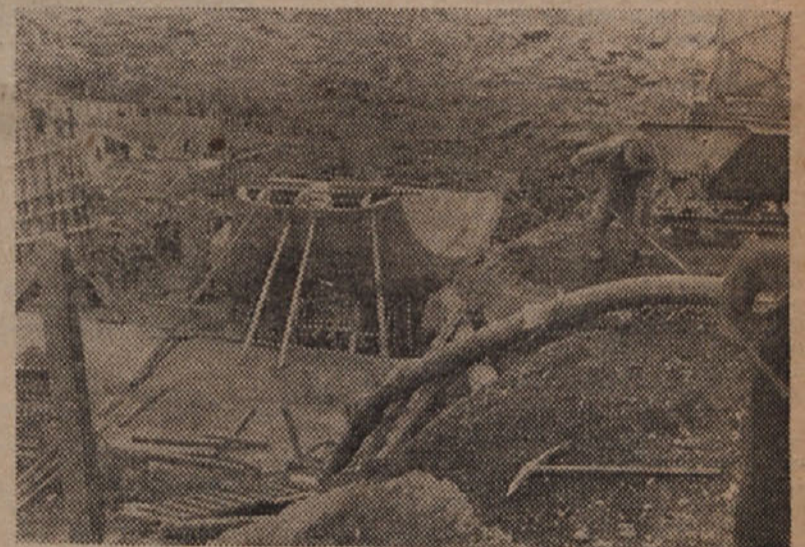
Letos je položaj popolnoma drugačen. Od obnove smo prešli k novim gradnjam, h graditvi naših novih cest, železnic, tovarn in elektrarn. Letos bomo zato gradili predvsem nove objekte, dasi se bo tudi obnavljanje v vojni porušeni nadaljevalo.

Promet

Vsa Jugoslavija je letos pričela izvajati petletni gospodarski načrt, katerega naloga je industrializacija in elektrifikacija države. Tako je tudi naloga slovenske gradbene industrije v petletnem gospodarskem načrtu zgraditev novih tovarn in zanje potrebnih elektrarn. Jasno pa je, da to ni izključna postavka gradbenega načrta. Z gospodarsko izgradnjo nastajajo nove potrebe; treba je izgraditi dobre prometne zveze, železnice, ceste, treba je zgraditi novih šol za našo mladino, v mestih je nujna zidava novih stanovanj za delovno ljudstvo. Skratka: poleg novih tovarn bodo že letos gradili tudi šole, bolnice, ceste, mostove, stanovanjske zgradbe in druge nujno potrebne objekte. Važno je pri tem pouča-

napredne narode Evrope. Za obratovanje tovarn, za razvoj prometnih naprav in za modernizacijo naših domov je potrebna elektrika. Letos bomo zato v Sloveniji gradili tri velike elektrarne. Slovenija ima ogromno vodno bogastvo, ki pa je bilo dosedaj skoro neizkoriščeno, saj je znano, da je bila predvojna Jugoslavija glede potrošnje električnega toka med zadnjimi.

Razen tega so slovenske elektrarne že prej komaj zadoščale za kritje vseh potreb, sedaj pa, ko bodo nove elektrarne porabile ogromno količino električnega toka, je zgraditev novih nujna. Ena največjih elektrarn Evrope bo zgrajena na Mariborskem otoku na Dravi. To elektrarno smo pričeli graditi že lani, letos se delo nadaljuje in ogromna gradbena dela, ki so za tak obrat potrebna, bodo do jeseni v glavnem končana. Drugo hidrocentrale so tudi že lani pričeli graditi na Savi pri Zirovnici južno od Jesenic. Tod bodo zgradili strugo Save s 50 m visoko betonsko steno in ustvarili velik betonski bazen vode, ki bo gnala turbine za proizvodnjo elektrike. Tudi ta dela se sedaj nadaljujejo podnevi in ponoči z velikim številom delavcev in z uporabo modernih strojev. Tretja elektrarna bo enako zgrajena na Savi pri Medvodah v bližini Ljubljane. Tu so

GRADNJA HYDROCENTRALE „MARIBORSKI OTOK“

IZ KANADE SE VRAČAJO IZSELJENCI

Z ladjo »Radnik« je prispela v Jugoslavijo prva skupina jugoslovanskih izseljencev iz Kanade, ki so po daljšem bivanju v tujini želeli vrniti se v domovino, da bi lahko pomagali svojim rojakom pri obnovitvenih delih za državo. Kanadske povratnike so sprejeli predstavniki zveznega in republiškega ministristva za delo ter so jih začasno nastanili v hotelu »Kozjak« v Kaštelu Novem pri Splitu.

V prvi skupini kanadskih povratnikov so večinoma ribiči in gozdni delavci. Član odbora za povratek izseljencev v domovino pripoveduje:

Z LASTNIMI PRIHRANKI SO NAKUPILI STROJE

— V Kanadi smo izvedli akcijo, ki je prinesla 2 milijona dolarjev za nakup strojev in orodja, ki nam bo potrebno pri delu v Jugoslaviji. To vsoto so jugoslovanski izseljenci nabrali v obliki posojila. Izseljenci v mestu Vancouver so zbrali sami pol milijona dolarjev. Do dneva našega odhoda, pred dvema mesecema, je vsota dosegla 304.000 dolarjev, sedaj

pa je že nabrano pol milijona. Izseljenci jugoslovanske narodnosti tekmujejo med seboj pri podpisovanju tega posojila.

RIBIČI Z LADIJSKIMI STROJI IN MREŽAMI

Ko smo začeli zbirati ljudi za povratek v domovino, smo razdelili delo po strokovnih skupinah. Organizirali smo stavnice, gozdne delavce, poljske delavce, ribiče in rudarje. Z vsoto 2 milijonov dolarjev bomo nakupili stroje in orodje za vse skupine. Ribiška skupina, ki se je deloma pripeljala domov že z »Radnikom«, je na primer nakupila neko število ladijskih motorjev, katere bomo namestili na ladjah, posnetih po najnovejšem tipu kanadskih ribiških ladij, ki se bodo gradile na Korčuli in v Lošinju. Ribiči so prinesli domov načrte za te ladje, pripeljali pa so tudi del strojev. Poleg tega bodo ribiči prejeli mreže, vrvi, vitlje in druge potrebščine. Za doslej nabavljeni material so povratniki potrošili 204.000 dolarjev. Prinesli so v domovino tudi dragocene naprave, ki omogočajo napredek ribarstva. To so

naprave, ki beležijo količino rib pod ladjo. Tudi stroj za stiskanje ribjega olja imajo. Razpolagajo s štirimi kamioni za prevažanje rib. Ti kamioni imajo svoje posebne hladilnice in ledenice. Ribiška skupina, ki sestoji v glavnem iz primorskih izseljencev, bo organizirala ribolov na Jadranu z najmodernejšimi sredstvi. Vse izkušnje, katere so si stekli ribiči na Kanadski obali Tihega oceana, bodo porabili zdaj v domovini.

DRVARJI S SPECIALNIMI MOTORNIMI ŽAGAMI

Drvarska skupina bo prinesla v Jugoslavijo za 130.000 dolarjev vrednosti orodja in strojev, med drugimi specialne stroje za žaganje debel. Tudi vse ostale skupine se bodo pripeljale z najmodernejšimi stroji in orodjem. Pod njihovim strokovnim nadzorstvom bo organizirano delo izseljencev v domovini.

Povratniki pripovedujejo o velikanskem navdušenju, ki vlada med našimi rojaki v Kanadi. Skoraj ni jugoslovanskega rojaka, ki ne bi prispeval k posojilu za nabavo orodja in strojev. Nekateri so dali po 100, imovnejši celo po 1.000 dolarjev. Takšni, ki se ne morejo vrniti v

Jugoslavijo, so prispevali do 10.000 dolarjev. Povratniki so prodali v Kanadi vse svoje imetje. Pridržali so si samo skromne vsote za svoje osebne potrebe, ostalo so vložili v fond za nabavo strojev in orodja. Računajo, da se bo iz Kanade vrnilo domov do 5.000 naših izseljencev.

ŽELIJO SI DOMOVINE IN DELA ZANJO

Povratniki so večinoma sestavljeni iz emigrantov, ki so preživeli v Kanadi 12 do 25 let in pripovedujejo, da so redki naši rojaki, ki si ne bi želeli povratka v domovino. Vsi se zavedajo, da se nova Jugoslavija bori s težavami najrazličnejše vrste, in si ne prikrivajo, da bo treba krepko prijeti za delo, ki jim bo omogočilo lepše in boljše življenje.

Seveda pa je potovanje izseljencev v Jugoslavijo zvezano z ovirami in neprijetnostmi. Srečavo Knez, strokovnjak za Dieslove motorje in hladilne naprave iz Kalifornije je povedal, da je moral celih 5 mese, cev prosjati pri kanadskih oblasteh, preden je dobil potni list, ki mu je omogočil vkrcanje na ladjo in povratek domov, kamor ga je vleklo sreč.

Kako bomo letos prodajali sadje?

V najkrajšem času bodo dozorele češnje. Koprščina, Vipavska dolina in Brda se bodo okrasila s prvimi sadjem, ki prinaša našim ljudem prve realne dohodke. Toda s prvimi češnjami začne čisto tudi prve skrbi za sadjerejca.

Prve češnje je lahko prodati, težave nastanejo, ko pridejo na trg večje količine, ko blago začne prihajati od vseh strani in ko spekulanti začnejo s svojimi avtomobili prihajati v vas in zbirati sadje. V tem momentu je kmet navadno prepuščen na milost spekulanta, ki mu ponuja ceno za njegov proizvod, kakor se njemu zljubi. Kajti cene na trgu ne urejuje pridelovalec sadja, marveč izkoriščevalec njegovega truda, ki posveča ves svoj čas trgovini in proučevanju tržnih razmer, le v svojo lastno korist. Kmet, proizvajalec, pa tega ne more, kajti njegov čas je posvečen pridelovanju in je v pogledu trga in cene odvisen od trgovca.

Naprednejši kmetovalci vsega sveta so to že zdavnaj opazili in se skušali te odvisnosti otresti. Ustanovili so lastne ustanove, katerih cilj je voditi trgovske posle v korist kmetovalcev. Te ustanove so zadržane.

Res je, da dosedaj pri nas zadržane niso imele uspehov v trgovini s sadjem, ker je to delo za njih novo in nimajo za to izkušnih ljudi. Z druge strani pa je treba priznati, da se tudi naš kmetovalec ne zaveda v polni meri svoje dolžnosti. Navadno najlepše in najboljše blago prodaja privatnikom, najslabše, to kar trgovec zavrne, pa prinese v zadrugo in smatra, da je zadruga dolžna to blago prevzeti.

Kakor vidimo manjka vzgoja in izkušnja pri zadržanju in pri prodajalcih.

S prakso in z izbiro osebja se bo pri zadržanju položaj v tem pogledu stopnjeval izboljšal, tako da bodo res kos svoji nalogi. Težavnije bo pa ta stvar na kmetih. Tu pride v poštev več čimteljev, ki preprečujejo hitrejši razvoj: predvsem nemarnost za izbero sadja in premalo truda za njegovo prebranje in razvrstitev po kakovosti. Mnogi kmetovalci gledajo tudi, kako bi kupca prepričali na ta način, da na vrh stavijo boljše blago, a spodaj je vse mogoče pokvarjeno; nezrelo itd., in končno propaganda spekulantskih trgovcev, ki preko svojih agentov ubijajo zadržano zavest pri nezavednih članih.

Vsak sadjerejec bi se moral zavedati, da je trenutni dobiček, ki mu ga nudi spekulant, njegova izguba, kajti korist mu nudi spekulant samo, dokler izpodrine tekmeča, t. j. zadruga. Potem se pa spekulanti združijo in začnejo odirati svojo žrtev, kmeta.

Da bo zadruga uspešna in zaščitila v polni meri interese svojih

članov, je potrebno, da se kmetovalci oklenejo svojih zadržug in jim zaupajo; to pa tako, da se poslužujejo pri prodaji sadja samo svojih zadržug, da pazijo na eventualne napake zadruge in takoj nanje opozorijo, da sami prebirajo blago in s tem zadrugi olajšajo delo; da se zanimajo pri prodaji blaga zadrugi tako, kot bi oni sami bili trgovci in bi sami blago prodajali na trgu.

Samo na ta način bo zadruga uspešna v svoji nameri koristiti svojim članom.

To kar velja za češnje, velja tudi za drugo sadje in zelenjavo.

Ta način vnočevanja pridelkov spada tudi v borbo za gospodarsko neodvisnost našega delovnega človeka. S. C.

Kmečko obdelovalna zadruga v Pučah

Puča, to je vas v koprskih hribih in kakor večina vasi v koprščini leži na obronku gričev, ki se strmo vzpenjajo nad obalo in bregovih reke Dragonje.

Ko prideš v vas, imaš takoj vtis, da tukaj živi zdrav, pošten in krepk narod. Veliko število zdravih in živahnih otrok, kakor tudi krepkih mladeničev in deklet je dokaz za to.

Ljudstvo je med borbo, kakor vse naše vasi v okolici Kopra, mnogo žrtvovalo. Med njimi dobiš mnogo fantov in moč, ki še vedno nosijo vojaške partizanske obleke. Delovno ljudstvo v vasi, ki je aktivno sodelovalo v borbi in ki se je zavedalo pravega smisla borbe, je po yrnitvi na svoja ognjišča sklenilo, ne samo čuvati pridobitve borbe, marveč iti naprej in si ustvariti samo boljše bodočnost in gospodarsko neodvisnost.

Pri polni zavesti svoje odgovornosti in težav, na katere bodo naleteli, so se najodločnejši med njimi združili in jeli obdelovati skupno svojo zemljo. Premožnejši in revni, a razsodni, so združili svoja mala imetja v eno samo veliko imetje in po točno določenih pravilih danes skupno obdelujejo svoje njive in vinograde ter gojijo svojo živino. Vsako velenjeno gospodarstvo pa ima tudi nekaj zemlje za svojo lastno potrebo, prav tako vsaka družina ima tudi svojo perutnino in drugo tako živino.

Na občnem zboru so vsi segali v razpravo in so pazno sledili tolmačenju pravil. Prisotni so bili skoro vsi člani združenih gospodarstev. Starejši ljudje in žene, kakor tudi dekleta in fantje. Ti poslednji so s svojo zdravo barvo in krepkostjo telesa podali krasno sliko dela in žilavosti, kakor tudi odločnosti tega delovnega ljudstva. Vsi so zadovoljni z dosedaj doseženimi uspehi in odločeni nadaljevati z započetim delom, za zgled in vzpodbudo vsem onim, ki še nimajo zaupanja do kmečko obdelovalnih zadržug.

Pravi uspehi zadruge same so bodo videli šele na jesen, ko bo spravljena prva letina, pridelana s skupnim znojem vseh članov in članic. S. C.

Kužne bolezni perutnine

Posebno spomladi in na jesen se pojavljajo v naših krajih kužne bolezni pri perutnini. Škoda, ki jo pri tem utrpel naša kmečka gospodarstva, je občutna; posebno pa se boje te bolezni naše gospodinjice, katerim moti račune pri prehrani družine in jim prekriža tudi dohodke njihove ročne blagajne.

Važno perutninstva pa se ne omejuje samo na to, kar smo sedaj omenili, temveč vpliva gojitev perutnine tudi na državne trgovske proračune, namreč v državah, iz katerih se izvažajo bodisi meso perutnine ali njeni produkti.

I. KUGA

Iz province Como se je leta 1940 pričela širiti in je zajela tudi naše kraje kokošja nalezljiva bolezen — Italijani jo imenujejo laringo-tracheite, ki ni nič drugega kakor neka vrsta kokošje kuge, katere znaki so zelo raznolični. Leto za letom pomorja te bolezni kokoši celih vasi s tem, da se bliskovito širi ad dvorišča do dvorišča. Bolezen prenašajo ponajveč vrabci, ki tudi obole na tej bolezni če pridejo v dotiko s kokošjo hrano; pa tudi odpadki obolelih vrabcev, ki letajo od dvorišča do dvorišča pripomorejo do širjenja kuge. Mnogo vrabcev pogine zaradi te bolezni, nekateri jo tudi prebole. In ravno na teh na videz ozdravelih vrabcih se spet v nekaterih okolicih na novo pojavlja ta bolezen (virus, ki je vzrok te bolezni, postane spet virulent) tako da nam pojav te bolezni v raznih letnih časih ni več tako težko razumljiv.

Kakšni so znaki te bolezni? Najprej spremenjeni odpadki kokoši;

blato postane bolj tekoče in barva se spremeni. Kokoši pijejo mnogo vode, greben in podbradki pomodrijo, kokoši prično kimati, odpovedo se krmi iz grla jim prihaja tu pa tam piškajoč glas, sicer pa jim v grlu stalno grči. Opetekajo se, pojavijo se jim krči v vratu; živali ne morejo več stati na nogah, ena ali obe perutnici jim ohromita. Bolezen se pojavlja včasih tudi brez vseh znakov, tako da kokoši kar čez noč poginejo. Kokošim, katere to bolezen prestopajo, pustijo ta kuga prav pogostokrat sledove. Živali ostanejo nekam hrome, tu pa tam jih lomi krč, zavijajo vrat, rep nosijo postrani in sploh kažejo znake, kot bi živčevje ne bilo v ravnovesju. Nekaj obolelih živali pa na videz popolnoma ozdravi in nekateri strokovnjaki so mnenja, da so ravno te kokoši stalne nosilke mikrobov, da se bolezen v zato ugodnih razmerah spet na novo pojavi.

Vzrok te bolezni je ultramikroskopičen mikrob (povzročitelj ne moremo izslediti niti pod najmočnejšimi drobnogledi) in vprav tu tiči vzrok, zakaj je boj proti temu nevidnemu sovražniku tako otežkočen. V zadnjem času so znanstveniki ustvarili proti tej bolezni cepivo, s katerim moremo učinkovito voditi obrambo proti tej kugi s tem, da kokoši cepimo. Cepivo pripravljajo v znanstvenih zavodih tako, da okužijo jajca, ki so bila oplojena in potem 10 dni puste v umetnem valilniku. Po tem umetnem okuženju poginejo zarodki v jajcih in snov teh tak pripravljeneh jajc porabijo znanstveniki za pripravo cepiva za imuniziranje (cepljenje) še zdravih kokoši.

Svetovalec odgovarja

VPRAŠANJE: Zakaj ni v modernih hlevih lestev (lojter) nad jaslami in zakaj kmetijski strokovnjaki odsvetujejo pokladanje sena v lestve. (Ivančič — Golac)

ODGOVOR: Pokladanje krme v lestve nad jaslami je napačno, ker je protinaravno. Živina namreč gleda z glavo navzdol in ne navzgor kot je to pri kozah, ki se hranijo z obranjem drevesnega listja. Goveji živini moramo pokladati vso krmo v jaslami. Seveda ne smejo biti niti jasli previsoke, kot se to opaža po nekaterih naših hlevih. Pokladanje krme v lestve škoduje živini tudi na drug način. Ko se žival krmi, je namreč prisiljena gledati navzgor in si na ta način natrosi oči s senenim drobirjem in drugimi odpadki, kar povzroča pri živali močno solzenje, bolečine in večkrat vnetje oči. Ob tej priliki moramo omeniti, da imamo v večini naših hlevov skupne jasli. To ni pravilno. Jasli morajo biti tako pregrajene, da dobi vsaka žival svoj oddelek. Na ta način preprečimo, da požrešna živina poje krmo večkrat

manj požrešni in bolj donosni živini. Obenem ima razumen in skrben gospodar točen pregled, koliko vsaka žival poje, kako krmo izkorišča in če krma ostane, zakaj žival nima teka.

VPRAŠANJE: To leto opažam, da je v večini hruškinih plodov po 10 in še več majhnih črvičkov. Od zunaj ni opaziti nobenega sledu bolezni, le da je sadje bolj grbasto in da odpada. Hotel bi vedeti, kateri škodljivec to povzroča in kako uničiti tega škodljivca? (E. Kocjančič — Prade)

ODGOVOR: Se ko so cvetovi popki zaprti, vnese samica tako imenovane „Hruškinne mešice“ (to je zelo majhna mušica) v notranjost popka po 10 in še več jajčec, iz katerih se razvijejo črvički, ki se vgnezdijo kar v plodnici cveta. Na ta način je onemogočen nadaljnji razvoj plodov. Uspešnega sredstva za pobijanje „mešice“ do danes še ne poznamo. Pobirati pa moramo dnevno vse odpadlo sadje in ga uničevati ali pa vkuhanu pokladati prašičem.

Škropljenje in žveplanje vinske trte

CAS SKROPLJENJA

Za doseg dobrih uspehov pri uničevanju strupene rose je zelo važno, da škropimo pravočasno in pravilno. V tem pogledu je posebno paziti na pravo škropljenje. To mora biti opravljeno takoj, ko se že aprila ali maja meseca pojavijo vlažni in topli dnevi. Kadar doseže toplomer v seneci podnevi 18 stopinj C in je zrak vlažen, skalijo že trosi, ki so prezimili že prve dni inja in tudi prej, tedaj ko je trta dobro pokazala svoj nastavek ali zarod. Škropijo naj se vsi zeleni deli trte in posebno pa spodnji deli listov. Škropilna tekočina mora biti brizgana enakomerno in v tem manjših kapljicah; najbolje v obliki meglice, kar se lahko doseže z dobrimi brizgalnicami ali škropilnicami, ki so opremljene s čim popolnejšimi razpršilniki.

Drugo škropljenje naj bo opravljeno tik pred cvetenjem trte, ali pa vsaj takoj, ko ta odceveti. Seveda ni mogoče določiti datumov, kdaj naj vinogradnik škropi svoje trte. Odvisno je pač največ od poteka vremena. Ako se dež pogostoma menja s soncem in je zadnje škropljenje izprano

raz listov, tedaj je potrebno ponovno škropljenje, da vlažno in gorko vreme ne iznenadi gospodarja.

Pravočasna preventivna obramba proti peronospori je najuspešnejša, dočim je zdravljenje te bolezni sploh nemogoče. Tudi je obramba proti nje razširjenju zelo otežkočena v že napadenem vinogradu. Bolj uspešno je škropiti ob neugodnem, deževnem in gorkem vremenu dvakrat s pol odstotno zmesjo kot pa samo enkrat in čeprav bi rabili dva ali tudi tri odstotke galice, kakor to večkrat delajo nevedski vinogradniki.

Da je tako postopanje pravilno, nam priča praksa, posebno iz zadnjih let vojne, ko je večina trtovejcev, vsaj na Primorskem in v Italiji, škropila s precej dobrim uspehom le z nadomestki bakrene galice ter je pri tem rabila iste odstotne raztopine kot pri škropljenju z modro galico in sicer 1 do 2%. Tako n. pr. vsebuje že dobro znani prah »Caffaro« samo 16,5% in ramitel celo komaj 8% bakra, dočim ga modra galica vsebuje celih 25%.

Končati moramo s škropljenjem vinske trte, ko jagode dosežejo svojo

velikost v zelenem stanju in je blizu doba, ko začnejo posamezne zoreti, oziroma ko postaja grozdje »pisanov«. Na Primorskem pada ta doba navadno v prvo polovico avgusta. Škropljenje po tej dobi more imeti zelo slabe posledice, kajti če do trgatve ne pride dovolj dežja, ki bi spral galico z grozdja, dobi vino iz takega grozdja grenek okus po galici in je tudi zdravju škodljivo.

Poleg omenjenega škropljenja nam pomaga v boju proti strupeni rosi v veliki meri prašenje trte z žveplom, ki mu je primeseava galica v najfinjšem prahu, ali pa tudi prah kafaro in ramitel. Opravilo s prašenjem je tudi veliko lažje in manj zamudno kot pa škropljenje. Ta način boja je posebno priporočljiv v primeru nujnosti in kadar primanjkuje gospodarju časa in delovne sile, n. pr. po toči, ob času žetve in podobno, da na ta način ohrani, kar največ more. Prašenje z žveplom, mešanim z galico, ima še to veliko prednost, da se borimo istočasno proti strupeni rosi in proti drugi zelo hudi in nevarni bolezni naše trte, t. j. proti »trtni jajčasti plesni« ali oidiju (latinsko *Oidium Tuckeri*).

TRTNO PLESEN

Angleška vrtinarja Tucker in Kyle sta že leta 1846. poznala to bolezen in ugotovila zelo uspešen učinek

žvepla proti njej. Okrog leta 1850. je bil oidij tako močno razširjen v Evropi in posebno v Franciji, kjer je napravil ogromno škodo na grozdju, da so tamkajšnji trtovejci že začeli puščati vinogradništvo. Samo spoznanje, da pravočasno žveplanje res prepreči razširjanje te bolezni, jim je vrnilo pogum in zaupanje v poklic. Trtna plesen se pokaže kmalu nato ko trta odceveti in to bodisi na mladikah kakor tudi na grozdju v obliki sivobelih, gostih dlačic. Trtojec toži, da je listje in grozdje »kosmatoc«. Te dlačice predstavljajo trosnoso in podgobje bolezni. Podgobje se razrašča deloma pod in deloma nad kožico napadenega dela rastline. Iz zunanega dela podgobja izrastejo stojiči trosnosi, podobni dlačicam, ki se lomijo v jajčasto trosje. Veter raznaša to trosje po vinogradu, kjer okuži še zdravo zelenje trt.

Na grozdju napravlja oidij največjo škodo, ker napadene jagode zastanejo v razvoju in navadno se razpokajo pred dozoritvijo. Če grozdje ni bilo žveplano takoj, ko se je pojavila plesen na posameznih jagodah, so v nekaj tednih napadeni celi grozdi. Poslednji se zaradi razpokanih jagod do trgatve ali posušijo, če je vreme suho, ali pa seginejo, ako je vlažno. Vino iz plesnivega grozdja, v kolikor ga dobimo, diši po plesni in gnilobi ter ima slab okus.

Cepiti smemo samo še zdrave kokoši; za živali, ki so že obolele nimamo na razpolago učinkovitega zdravila. Različna zdravila, katero ponujajo trgovci za obolele kokoši, so se vsa izkazala za popolnoma brezuspešna; samo cepljenje brani kokoši pred kugo. Kako se še lahko ubranimo kokošje kuge?

1. Ko se pojavi kje v bližini bolezni, drži kokoši v zaprtih prostorih.

2. Ne kupuj kokoši na trgu ali pa tam, kjer se je bolezen že pojavila.

3. Podložki kokljam samo jajca lastnih kokoši, da si ne preneseš bolezni iz okuženih gnezd.

4. Ko bo v naših krajih vpeljano cepljenje proti nalezljivim boleznim perutnine, pustijo kokoši cepiti.

5. Ko se bolezen že pojavi, loči bolne kokoši od zdravih.

6. Zagrebi poginule kokoši globoko v zemljo, prav tako drobno v silo zaklanih živali. Najbolje bi bilo vse to na ognju sežgati. Naše gospodinjice hudo grešijo, ko drobno mečejo na gnojišče, od koder ga psi in mačke vlačijo po vsej vasi.

7. V normalnih razmerah bo treba javiti vsak sumljiv primer pristojni oblasti.

8. Pobelite vsaj dvakrat na leto kurnike in pazite, da je v teh prostorih snaga.

9. Ne pusti tujih ljudi v staji, kjer so kokoši, kadar se po vasi širi bolezen.

10. Ne kupuj mesa in ne sprejemaj v dar mesa za silo zaklanih živali.

Je še druga nalezljiva bolezen, ki mori perutnino v naših krajih, to je kolera perutnine. Medtem ko napada kokošja kuga samo kokoši, oboli na kolero vsa perutnina, to je tudi gosi, race, purani in golobj. Bolezen povzroča bacil imenovan *Bacillus bipolaris aviseptikus*, ki se nahaja povsod na dvoriščih v vrtu itd., in ki v normalnih razmerah ne nadleguje nikogar.

Ta bacil pa v izrednih razmerah na primer ob hitrih vremenskih spremembah izpremeni svojo naravo ter postane »strupen«. V tej zvezi je tudi pojav te bolezni na pomlad in na jesen. Tudi po dolgh transportih, po železnicah perutnina često oboli na teh boleznih, ker postanejo živali zaradi napora manj odporne proti nalezljivim boleznim. Bolezen se vrtihotopi v vas, da sami ne vemo kdaj, prehaja po okuženju iz kraja v kraj ter se na lepem spet zajezi, potem ko je zahtevala na tisočce žrtev. Bacili, ki so poprej povzeli strupen značaj, pridejo spet v neškodljivo stanje in bolezen izgine »kot kafran«.

Obe omenjeni bolezni imata mnogo skupnih bolezenskih znakov, tako, da je včasih težko ločiti drugo od druge. Najbolj bi nam pri določitvi bolezni pomagalo dejstvo, da oboli na kolero vsa perutnina, to je tudi gosi in race, medtem ko napada kuga samo kokoši. Tudi proti kolero perutnine imamo učinkovito sredstvo, to je cepljenje, ki se izvrši lahko tudi že po pojavu bolezni v okuženih stajah. Cepimo vso na videz zdravo perutnino. Ako bi pri tem cepili tudi kakšno žival, ki že nosi v sebi kal bolezni (v dobi inkubacije), bi nam ta morebiti vseeno poginila, medtem ko bi se zdrava perutnina po cepljenju kaj kmalu pridobila imunizacijo (varnost proti okuženju).

III DAVICA

Opisati hočemo še eno nalezljivo bolezen pri perutnini, ki je precej razširjena v naših krajih, to je davica perutnine (diphtheritis). Znaki bi bili naslednji: Okoli oči se pojavijo rumenkasta navlaka, da živali ne vidijo prav tako na sluznici in v klijuni in v grlu. Vname se tudi sapnik, bronhiji, gola in črevesje. Ali pa v drugi formi s temi znaki: na grebenu in na podbradkih, okoli oči in na nogah, okoli kloake in pod perutnicami se pojavijo nek siv izpuščaji, ki se počasi spremenijo v obilne kraste, ki pokrivajo celo glavo; tako tudi oči, da živali več ne vidi. Te kraste zapirajo tudi nosnice, kar povzroča otežkočeno dihanje. Pogine do 60% obolelih živali.

Davica napada najraje kokoši, golobe in purane ter ni tako hudo nalezljiva kot kuga in kolera perutnine. Tudi proti tej bolezni imamo učinkovito cepljenje.

Dr. I. Gerbic

★ Slovenska pesem 1. maja

V našem listu smo ponovno govorili o ljubezni našega ljudstva do petja. Nič naših ljudi tudi tako ne veže na resno, neprekinjeno delo kakor prav petje. Medtem ko se v kaki drugi panogi lotijo dela šele zadnji čas pred morebitnim nastopom, je pa nasprotno pevski zbor v vasi tisti, ki dela vse leto: redne vaje, kak nastop ob tej ali oni priliki, mogoče samostojen koncert. In pevci in pevke se udeležujejo vaj, ne da bi jih bilo treba šele prepričevati in navduševati — oni hočejo peti, oni so vedno peli, tudi v težkih urah in tudi takrat, ko se slovenska pesem ni smela glasiti. Zato so se primorski pevci s tem večjo vnetostjo posvetili slovenski pesmi sedaj, ko imajo možnost, da goje petje sistematično, pod vodstvom izurjenih pevovodij.

Razumljiva je njih težnja, da pokažejo uspeh svojih naporov in da s tem slovensko pesem še bolj uveljavijo. Koncert posameznega pevkega društva je namenjen navadno ožji okolici. Masovni koncerti, ko se združijo na desetine pevskih zborov in tisoči pevcev, so pa namenjeni velikim množicam, ki se zbere ob kaki redki priliki. In tako je tudi letos 1. maja mogočno zadonela naša slovenska pesem na Stadionu v Trstu. Zastopanih je bilo 53 pevskih zborov s 976 pevskimi in 774 pevki. Skupaj je tedaj nastopilo 1750 pevcev in pevke. Poleg teh je bilo zaposlenih pri telovadbi nad 500 pevcev in pevke. Lepa pevka družina je to, ki bi delala čast tudi velikim narodom. Vendar dokaj manjša od lanske, ker so letos nastopili izključno samo tisti pevski zbori, ki spadajo pod Svobodno tržaško ozemlje. Lani so pa nastopili pevski zbori tudi s Krasa in Goriške s 4200 pevci in pevskimi. To, kar zmora naš majhen, izčrpan slovenski narod tržaškega ozemlja, tega ne morejo pokazati niti veliki narodi z vso svojo tradicijo, kulturo in bogastvom. Mogoče, da so ravno vse te krivice, ki se nam gode, povod našemu uspehu, ker hočemo vprav z delom pokazati naš odpor, odločno voljo po napredku in življenju!

Ceprav je bilo letos — kakor omenjeno — število pevcev manjše, je bil pa program bolj pester, bolj bogat in za nekatere pevke zbere trda preizkušnja. Kljub temu so naši marljivi pevci in pevke odločno rešili svojo nalogo. Priznati treba, da je za skupno proizvajanje z nekaj tisoč pevci — zlasti s težjimi kompozicijami — nevaren eksperiment, ker si vsak pevovodja pesem lahko po svoje tolmači in po svoje interpretira. Vendar so jo naši pevci rešili naravnost odlično! Tudi pogled na tako ogromno pevsko družino je bil veličasten, kaj šele, ko zadonijo mogočni

akordi. Več tisoč poslušalcev, ki so se zgnili pred pevsko tribuno, je z navdušenjem in odobravanjem sprejemalo pesem za pesnijo, ki so bile druga bolj učinkovita od druge. Pevski program je obsegal 9 pesmi, in sicer 4 italijanske in 5 slovenskih. Italijani so bili zastopani z 10 pevskimi zbori in približno 400 pevci. Kot prva slovenska pesem je bila učinkovita Venturinijeva „Pesem bratstva“, ki ima precej ruskega motiva. Dirigiral je tov. Jos. Ostrovška, prof. iz Kopra. Sledila je pod vodstvom tov. Svare Kozinova „Partizanska“. Lepo je bilo gledati in poslušati s kakim zanosom in navdušenjem so basi poudarjali:

„Mi cilj svoj imamo
iz rok pušk ne damo,
da bodo svobodna
slovenska naša tla.
Vse tolpe fašistov
in belih gardistov
spodimo z naše zemlje!“

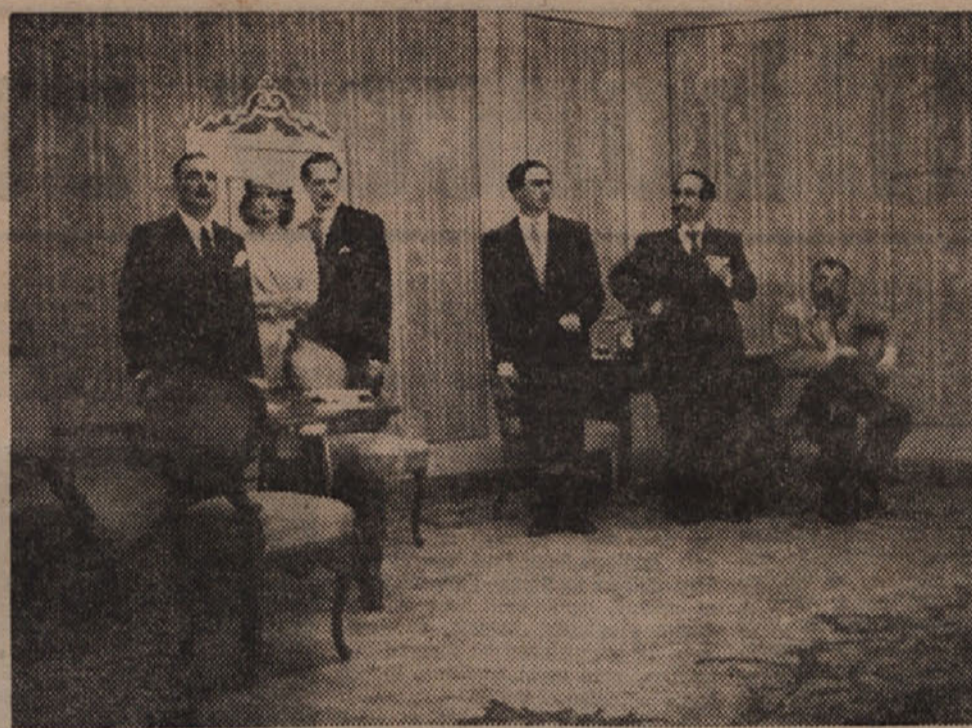
Pesem je bila sprejeta z gromovitim navdušenjem. Pod vodstvom tov. Milana Pertota so zbori dokazali, da se ne strašijo tudi

težjih skladb. Zapeli so prav dovršeno Hercigonjevo hrvaško pesem „Seljačko“. Tudi ta pesem je zelo učinkovita. Najtrša kost pa je bila Vrabčeva „Udar na udar“ vendar se je niso naši marljivi pevci zbal in jo prav lepo naštudirali. Tudi pri tej pesmi so prišli basi do učinkovitega izraza, ko so mogočno udrihali kovači na nakovala:

„Mi kujemo udar na udar,
mi kujemo dan za dnem,
da se rodi prolet vladar!“

Pesem je marsikomu poslušalcu zapustila globok vtis zlasti s končnim revolucionarnim atonalnim akordom. Sprejeta je bila z velikim navdušenjem. Dirigiral je tov. Ostrovška. Kot zaključna pesem je bila mogočna ruska „Fizkultura koračnica“ pod vodstvom tov. Venturinijskega.

Pevke in pevci! Cestitamo vašemu odličnemu nastopu, uspehu in vzorni disciplini. Zelimo pa vas čimprej slišati na samostojnem masovnem koncertu, nikakor pa ne v zvezi s kako telovadbo ali celo nogometni. Naj žive naši pevski zbori!

PRIZOR IZ KOMEDIJE „POKOJNIK“

Smrt zaslužnega umetnika

Antona Cerarja — Danila se še spominjajo tudi starejši Tržičani, saj je tudi tržaškimi Slovincem pred mnogimi leti nudil svojo umetnost. Kdor pa je živel v Ljubljani, ta je moral poznati »večnega mladeniča«, ki so ga šele zadnja leta uklonila; toda dosegel jih je 89.

Se v čitalniško dobo sega začetek njegovega umetniškega dela in ob rojstvu Deželnega gledališča 1892. v Ljubljani je bil tudi on. In potem je preigraval celo vrsto vlog v družbi drugih dveh stebrov slovenskega gledališča, Ignacija Borštnika in Antona Verovška. Poznal je in okusil vso slavo in čast, bedo in ponižanje bivšega slovenskega gledališča, veroval pa je v novo rojstvo in prerod slovenske Drame, kar se je po osvoboditvi tudi zgodilo.

Anton Cerar — Danilo predstavlja celo poglavje v zgodovini slovenskega gledališča in poleg nekaterih njegovih nenadkriljivih odskih ustvaritev se bo njegovo ime omenjalo v zvezi s celo generacijo deloma mlajših, a že tudi pokojnih igralcev.

Vsem, ki vedo za težave začetka slovenskega gledališča, bo spomin na Danila drag.

~~~~~

Jubilej Alojza Kraigherja

Slovenski naturalizem se pričinja v letih okrog 1895., nekako takrat, ko se je že pripravljala k nastopu slovenska moderna: Cankar — Kette — Murn — Župančič. Po krivici so imenovali za njegovega literarnega očeta Fr. Govekarja zaradi teorije, ki jo je privlekel na dan v romanu „V krvi“. Govekar je šel samo nekoliko dalje kakor realist Janko Kernik; medtem ko je ta slikal podeželsko elito, je „naturalist“ Govekar podaljšal svojo črto iz trškega miljeja v mesto, za svoje junake in nejunake pa je iskal meščanske tipe, prevlečene z literarno patino zapadnjakov, predvsem Emila Zolaja. Toda vse to je bilo na moč površno in plitko, zato je Govekarjeva „naturalistična“ struja v Slovincih hitro zvonela in rodila enega samega epigona v osebi Frana Zbašnika.

Z večjo pravico kakor Govekar bi se lahko imenoval naturalista postojanski rojak Lojz Kraigher, ki je nastopil nekako ob istem času v ljubljanskem Zvonu. Njegove novele in črtice imajo globljo življenjsko resonanco, pisatelj pa je tudi po svoji liniji skozi in skozi sleden. Ima pa eno pomanjkljivost, ki je obžalovanja vredna: Kraigher je pisateljval samo od prilike do prilike in od časa do časa. Ker se ni mogel zaradi svojega poklicnega dela ukvarjati z literaturo na prvem mestu, je ostal nekam v ozadju in je dokumentiral svojo osebo navzočnost v literaturi samo od časa do časa. Najbolj vidno je bilo to leta 1910. ob izidu „Školjke“, ko se je postavil zanjo Ivan Cankar, potem še ob romanu „Kontrolor Skrobar“, ki je bil pred prvo svetovno vojno v slovenski književnosti svojevrsten dogodek iz dveh ozir: 1. zaradi antiteze, ki jo je v „Skrobarju“ postavil proti nemškemu nacionalistu Rudolfu Bartschu („Das deutsche Leid“), 2. zaradi erotične vsebine, ki preveča „Kontrolorja Skrobarja“ od začetka do konca. S tema dvema deloma se je Lojz Kraigher šele habilitiral v naši uradni literaturi, mogoče lahko štejemo sem še „Dramo na travniku“, kateri je ustvaril sloves prav tedaj kot literarni kritik nastopil dr. J. A. Glonar.

Po „Skrobarju“ je zopet nastal premor v Kraigherjevem pisateljskem delu, dokler se ni proti koncu prve svetovne vojne oglašil s romanom „Mlada ljubezen“ in pozneje, po smrti Ivana Cankarja z „Umetnikovo trilogijo“, nato pa še z dramo „Na fronti sestre Žive“. Šele letos, tik pred pisateljevo sedemdesetletnico, se je domača založba spomnila Kraigherjevega jubileja ter izdala njegove „Novele“, krepko in samoraslo knjigo, ki dopolnjuje pisateljevo sliko v podrobnostih in celoti.

Lojz Kraigher je bil v slovenski literarni družini vedno med tistimi, ki se niso nikdar potiskali v ospredje, dasi bi imeli po moči svoje nadarjenosti za to večjo pravico kakor drugi književni komolčarji. Svoje književno delo je pojmoval resno in odgovorno. Zdal, ob svoji sedemdesetletnici, pripravila novo zbirko novel iz zadnjih let. Ne dvomimo, da bo tudi ta knjiga vredna njegovega peresa, ki se nikoli ni ustavljalo ob malenkostnih pojavih, ampak je vedno risalo stvari, ki jih odraža življenje.

~~~~~

Deset novel Ivana Cankarja v hrvaščini

Nakladni zavod Hrvatske je izdal deset izbranih novel Ivana Cankarja v hrvaščini. Novele — med njimi: Ob zori, Domovina, ti si kakor zdravje, Lepa naša domovina, itd. sta prevedli iz slovenščine Stanko Tomašič in Ladislav Žimbrek. Knjiga je izšla v nakladi 5000 izvodov.

RAVBAR
MIROSLAV

SOVJETSKA KNJIŽEVNOST

Novi družbeni red, ki je zrasel na grobišču starega, opisuje Boris Pilňak. Pisatelj opisuje privlačno in preprosto, navdušeno in stvarno Posobna značilnost njegovega pripovedovanja je dramatičnost, zato mnogokrat pretirna pripovedno nit. Njegovo najboljšo delo je „Golo leto“, „O-kej“ pa govori o ameriškem imperializmu.

Vsevolod Ivanov, sin rudarja od reke Irliš v Sibiriji, je bil delavec, mornar, igralec, nato partizan in rdečegardist v Turkestanu in Sibiriji. S sončnimi barvami opisuje revolucijo in vojno v Sibiriji, Mongoliji in Turkestanu. Ivanov je največji pisatelj Sibirije, njenih silnih rek, pragozdov, tundre, stepi in ravnin. Znan sta njegovi deli „Sinji pesek“ in „Oklopni vlak št. 1419“. Ker je njegovo pisanje vedno preveč navdušenje za uspehe komunizma, je posvetil mnogo del tudi petletki.

Izak Babel je prinesel v rusko slovstvo židovski jezik odeskega prebivalstva in v „Zgodbi mojega golobnjaka“ opisoval svoje življenje. Izredno pomembno pa je njegovo delo „Konarmija“, zvezek črtic iz sovjetsko-poljskih bojev 1920, v katerih je sodeloval Babelj v vrstah konjeniške armade Budjonnega.

Leonid Leonov, ki je bil v državljanski vojski rdečearmejec, je odličan pisatelj in je dosegal velike uspehe. Roman „Jazbeci“ opisuje življenje kmečkega fanta v Moskvi, sovjetske vas po revoluciji in upornike med konservativnimi kmeti proti revoluciji in upornike med konservativnimi kmeti proti kolektivizaciji. Zelo zanimivo je junaško poročilo Džingiskanovega poveljnika v bitki ob Kalki z naslovom „Tuatamur“. V romanu „Skutarevski“ obravnava razmerje izobraženstva do komunizma in do izgradnje socialistične države. Leonov je zelo plodovit pisatelj.

Konstantin Fedin, ki je bil med svetovni vojno nemški ujetnik, je napisal najboljšo kroniko vojne in revolucije: „Mesta in leta“. Delo

nima organske enotnosti, a je zelo pomenljivo, ker prikazuje Nemčijo med vojno revolucijo v Leningradu in na deželi. Zlasti plastični so opisi zime v sovjetski prestolnici. Med drugim deli je pomemben roman „Bratje“ o usodi intelektualcev med revolucijo.

Fjodor Gladkov, sin delavsko-kmečke družine, ki je preživel bedno mladost in bil pozneje revolucionar ter učitelj, je pisal pod vplivom Maksima Gorkega. Z romanom „Cement“ iz državljanske vojne in obnove je pokazal veliko mojstrstvo v opisovanju sodobnega življenja in v obravnavanju pereh sovjetskih vprašanj.

Kolosalna kronika v slogu Tolstojevje „Vojne in miru“, polno junaštva in moči, je napisal pod naslovom „Bela gardija — Dnevi Turbinih“ Mihail Bulgakov.

Vladimir Lidin je v romanu „Odpadnik“ obravnaval življenje sovjetske mladine, njen ljubzenske doživljanje in težka vprašanja. Valentin Katajev je v drami „Kvadratura kroga“ predstavil komsomolce v romanu „Rastratiki“ pa sovjetsko uradništvo.

Včasih so zelo čitali dela humorista Mihaila Zošenka, ki je jemal svoje junake zlasti iz krogov polizobraženstva. Toda pokazal se je nasprotnika sovjetske oblasti, ker ni imel na mena ljudi preroditi, temveč jih je poniževal. Sovjetskemu človeku je pripisoval koristiljubje, izpritenost, neumnost in zlobo.

Za zabavo je pisal tudi plodoviti pisatelj Pantelejmon Romanov, ki so mu dobro uspela povesti iz življenja diaštva in mestnega prebivalstva.

Ilij in Petrov sta pisala satirično-humoristične spise. Znana sta roman „Dvanajst stolov“ in roman „Zlato tele“ ki izhaja v „Pavlihi“.

Lidija Sejfulina, učiteljica in knjižničarka na Uralu in v Sibiriji, je bila hči tatarskega očeta in ruske kmetice iz orenburškega okrožja. Stvarno je opisovala psiho novega človeka,

zlasti žene. Njeno delo „Virineja“ ki govori o revolucionarki na kmetih, spada med najsilnejša psihološka dela sovjetske književnosti. Njen slog je preprost, jednat in živahen.

Aleksander Fadejev, ki je preživel mladost na Daljnem vzhodu in se bori kot komunist proti Kolčakovim tolpom, je napisal roman velike vsebinske in umetniške vrednosti „Poslednji iz Udege“, v katerem pripoveduje o fantu in dekletu meščanskega porekla, ki postaneta komunisti. Zgodovinsko verna je tudi slika mladine v domovinski vojni „Mlada gvardija“, ki prikazuje borbo komsomolcev proti nemškemu okupatorjem na Donu. Značaji teh mladih ljudi so jasni in naravni, saj so zrasti v novi družbi in se bore za vzvišeno idejo. Roman izhaja v „Mladinski reviji“.

Nekdanji bezprizorni, ki je postal najboljši strojevodja v kombinatu Magnitostroja, Aleksander Avedjenko je napisal roman svojega življenja „Ljubim“. Pisatelj je pričel iz najnižjega življenja, bil je potepuh in brezdomec (bezprizorni), a je postal graditelj novega življenja in s svojim romanom vzbudil splošno pozornost. Roman imamo v slovenskem prevodu.

Nikolaj Ostrovski je prav tako doživljal težjo proletarsko mladost, a se prekalil v revoluciji in borbi za socialistično državo. Zaradi težke rane in boleznij je oslepel in postal negiben, toda našel je v sebi nov način borbe, s katerim bo pomagal graditi in utrjevati svjetsko domovino. Lotil se je opozivanja svojega življenja, našel umetniško besedo za izražanje svojih idej. Tako je napisal znameniti roman svojega življenja „Kako se je kalilo kolo“, ki je doživel milijonsko naklato in so ga prevedli v vrsto jezikov. Po osvoboditvi smo tudi Slovinci dobili prevod tega čudovitega dela.

(se nadaljuje)

GOSPA Z NAGELJNI

ROMAN CRONINA

7

V neki galeriji v Londonu je na dražbi umetniških del vzbujala največjo pozornost slika „Gospa z nageljni“. Med kupci je zmagala Katarina Lorimer, lepa ženska 35-let.

Katarina je vodila trgovino „Antika“ in bila slavna kot strokovnjakinja v vseh vprašanih dekorativnih umetnostih in slikarstvu. Imela je mater, kateri je uredila vilo izven Londona, in nečakinjo Nancy, kateri je nadomeščala mater. Ko se je Nancy zaročila, je povabila Katarino, da ji predstavi svojega zaročenca Madžena Chrisa, ki je bil kot predsednik „Združenih tvornic kleja“ ena izmed najbolj znanih osebnosti v Clevelandu.

Na Katarino ni Madden napravil najboljšega vtisa, ko pa se je z njim vozila na obisk k svoji materi v Wimbledon, je svoje mnenje že nekoliko spremenila. Njena mati, dokaj dušična stara ženska, ni Maddena nič kaj prijazno sprejela.

In načela je vrsto opazk, pregovorov in sveto-pisemskih citatov, s katerimi je napolnila Maddenu glavo. S puritansko strogostjo, v kateri je bila vzgojena in s svojim globoko vkoreninjenim egoizmom je bila v resnici grozna. Toda ta večer, razgreta od znatnega števila skodelic močnega čaja in s svojimi razmotri-vanji o visoki morali, pa je svoja gosta naravnost gnjavila. Katarina je sicer poznala svojo mater in bila vajena vseh njenih muh. Požirala je s težavo grozno ribjo pašteto, katero je sovražila že iz svoje otroške dobe in opazovala Maddena in način, s katerim je prenašal napade njene matere in proti svoji volji je bila prisiljena občudovati njegovo duhovitost in neoporečno zadržanje. Seveda je on igral komedijo, kajti razgovor je zavzel povsem nemogočo smer in on se je moral počutiti kot riba na kopnem. Vsekakor je sledil razgovoru z zanimanjem in jedel z dobrim tekom. Pomalem, ko so prišli do čespelej, je Katarina uvidela, da je Madden hote ali nehote že skoraj pridobil njeno mater. Ko so ponovno stopili v salon, kjer je prasketal lep ogenj in obseval medvedjo kožo, razprostrto pred kaminom, okrase iz časa kraljice Viktorije in porcelane, ki so krasili polico, je gospa Lorimer zadovoljno vzdihnila.

»Sedite na stol, gospod Madden«, je dejala, »boste videli, kako je udoben. Bil je mojega pokojnega moža in ne dovoljujem nikomur, da bi ga rabil. Sledili boste igri med mano in Katarino.«

Ta igra na karte v dvoje, na katero je namigavala, je bila presenetljiva kršitev njenih puritanskih načel in je bila poleg radia, za katerega je bila vsa nemumna, njena največja strast. Vsak week-end je brez usmiljenja prisilila hčer, da je morala igrati z njo. Madden je vprašujoče pogledal Katarino in nedvomno znal čitati v njenih očeh, kajti govoril je s prosečim glasom.

»Vaša hči,« je dejal, »se mi zdi malo utrujena. Ne bi hoteli igrati eno partijo z menoj?«

»Moj Bog! Katarina je vedno utrujena, ko gre za uslugo svoji materi.«

»Saj ne gre za to. Toda jaz bi tako rad igral«, je silil Madžen. »Prepričali se boste, da nisem lahek nasprotnik.«

»Zares?« je vzkliknila gospa Lorimer. »Niste lahek nasprotnik? Dobro, bomo videli.«

Pogledala je na stensko uro. »Imamo pol ure časa. Ob osmih je lepa oddaja: Črni biser. Moramo jo slišati.«

Usedla sta se blizu ognja, pred mizo, pregrnjeno z zelenim suknom, medtem ko se je Katarina, srečna da se je izognila tej sitnosti, udobno naslonila na divan in sledila igri z rastočim zanimanjem. Vedela je, po svoji dolgi izkušnji, da bo prišlo do prerekanja in razprav, če ne bo Madden popustil na vsej črti.

Gospa Lorimer je dobro začela. Imela je prednost in potegnila je dobre karte. Z naočniki na nosu in z mandeljni pri roki se je zadovoljno naslonila v naslanjač. Imela je srečo in vodila je v igri. Toda Madden je pazil in v nekem trenutku je prevzel vodstvo on. Kot je Katarina predvidela, je začela njena mati goljufati. Stara gospa je imela to grdo napako: zgube ni mogla prenesti. Nikoli! Naj se zgodi kar koli, ona je hotela na vsak način dobiti. Malo ji je bilo mar, če ji je vest kaj očitala ali ne. Raje kot bi prenesla sramoto izgube, se je stara gospa vdala v varanje svojega nasprotnika in to brez vsake previdnosti. Seveda je to Madden takoj opazil. Katarina, ki je imela oči uprte v igralca, je pričakovala da bo videla razkrinkanega krivca. Če se bo on upiral, bo nastal prepir in če bo molčal, bo pokazal pomanjkanje energije. Madden pa je medtem drugače ukrenil. Z največjo resnostjo je začel pomagati gospe Lorimer pri njenem varanju. Mesto slabe karte, na katero bi imela ona pravico, ji je nastavlil dobro in branil se je izrabititi ugodne položaje, ki so se mu nudili. Na ta način se ji je čedalje bolj priljubil.

Spočetka je pokala od smeha in z velikim zadovoljstvom je sprejemala Maddenovne usluge. Nato pa je polagoma izpremenila svoj izraz. Ošinila ga je enkrat, dvakrat z nezaupnim pogledom in po vrsti srečnih potez se je končno zamislila, se ustavila in zardela.

»Občudujem vas, gospa Lorimer,« je dejal Madden z vso resnobo. »Prehodil sem ves svet, pa nisem našel na igralca, kakor ste vi.«

»Kaj vendar govorite!« je vzkliknila starka.

»No, prav zares, draga gospa.«

Njegov glas je zadobival tiste medle odtenke, ki so značilni za severne Američane. — »Vi ste največji šampion kart, s katerim sem imel kdaj opravka.«

Stara gospa je globoko vzdihnila. Oči, podobne kolesom, so ji hotele izstopiti izpod čela in zdelo se je, da bo vsak čas treščilo v Maddena. Toda nenadoma se je pričela smejati. Smejala se je na vse grlo in ko je zagnala karte po mizi, je prebrnila čašo pečenih mandeljnov. Vse svoje življenje je Katarina ni videla, da bi se tako smejala.

»Ah! Moj Bog! Ah! Moj Bog!« je končno sopihajoč vzkliknila starka. »Kako je vse to smešno! Šampion! Ali si slišala, Katarina? Nezaslišano!«

»Ne, gospa, res mislim. Zagotavljam vas,« je ponovil Madden.

Ne da bi ji uspelo pomiriti se, se je pozibavala na stolu in mu dala z roko znamenje, naj molči. Med tem so ji po licih tekle solze veselja.

»Nehajte,« je vzdihnila, »saj bom umrla! Ne! To je preveč smešno. Šampion na karte! In jaz sem ves čas sleparila!«

V oni majhni sobi najbrž ni nikoli tako odmevalo od izbruhov smeha. Nazadnje je stari gospe le uspelo postaviti svojo častitljivost.

»Ojoj,« je tedaj vzkliknila in si obrisala solze. »Skoraj bi zamučili prenos.«

Z brzino, katere bi ji človek ne pripisoval, se je pognala k radijskemu aparatu in ga odprla. Prvi hip se je zaslišalo nerazločno renčanje, potem pa je zvočnik našel svoj pravi glas. Prenos se je res že pričel. Govorila je neka deklica.

Madden se je zastrmel v Katarino in videl, da tudi ona strmi vanj. Tudi oči starke so se široko razprle in se obračale od ene strani na drugo. Deklica pa je še kar govorila.

»To je nemogoče!« je dejal Madžen.

Ne, ni bilo mogoče! Nancy je ležala, imela je mrzlico. Nancy je bila bolna in ni mogla dvigniti se.

»Kaj je to?« je zakričala stara gospa, ko je njena osuplost dosegla vrhunec.

»To mora biti neka pomota,« je dejala Katarina osupla in zmedena.

Toda ni bila nikaka pomota. Glas, ki je prihajal do njih, čist in jasen, je bil v resnici Nancin.

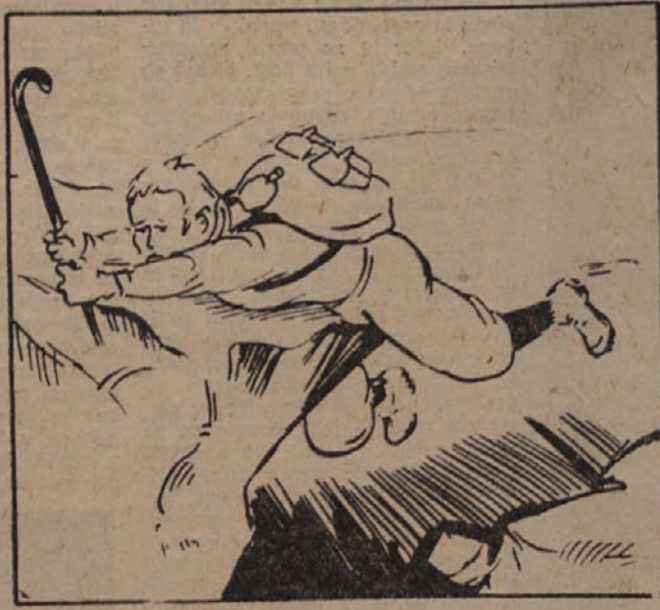
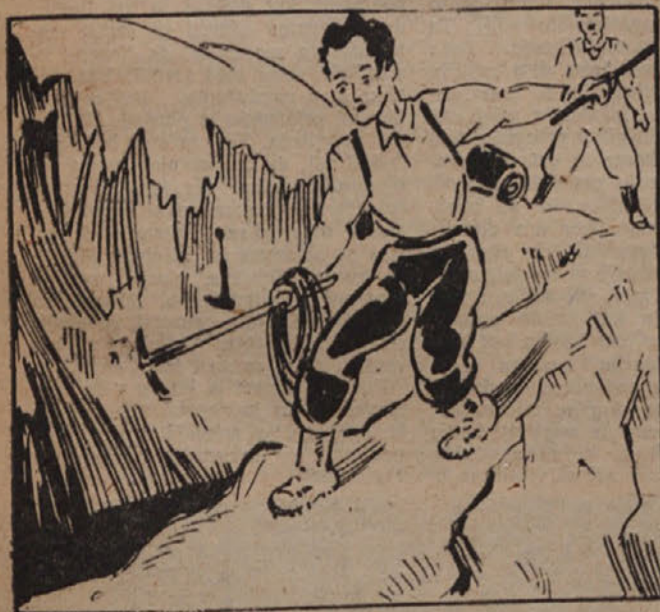
TRETJE POGLAVJE

Nancy je bila ves dan v postelji. Bolela jo je glava in kosti. Toda mrzila je posteljo in čutila se je čedalje bolj vznemirjena. Ne da bi ji mogoče *Mesečna noč v Arkadiji* povzročala posebne skrbi — stvar je bila že naštuđirana in v teku week-enda ne bi bilo nikake vaje, vendar jo je ta nepredvidena nadloga, ki je prekršila natančen red njenega življenja, spravila v slabo voljo.

Kadar ji kaka stvar ni šla, kot bi ona hotela, se je razodel v njej tolikšen egoizem, da je bila kar neznosna. Kakorkoli se je Katarina branila priznati, jo je vendar ona nekoliko pokvarila s svojo preveliko popustljivostjo. Da bi opravičevala svojo nečakinjo, je vedno govorila, da je ta še otrok. In Nancy se je privadila misli, da ima do vsega, kar je prejemale, pravico, da ji je vse to dolgovano.

JACK LONDON: KRIŠTOF DIMAČ

PRIREDLI IN NARISAL: MILKO BAMBIČ

94. Spotoma je Karson pripovedoval Dimaču, da je bil nekoč železniški uradnik in da se je zaradi jetike lotil kmetijstva. V Kaliforniji je z ženo zasadil krasne sadovnjake, se pa pri tem zadolžil; sedaj pa skuša z iskanjem zlata priti do bogastva. Prišla sta tako do prepada, preko katerega je vodil kakih 30 m dolg most iz strjenega snega. »Kar nič vabljev most,« je mrmral Karson. »Ako se ga srečno rešim, mi ne bo več do milijonarstva. Glej, kako ga je sonce izlivalo.« Vendar je šel on prvi preko, češ da je lažji od Dimača. Cetudi bi skoraj omahnil v prepad, se je končno le priguhal na nasprotno stran. »Zdaj pa je na tebi vrsta,« je vzpodbujajoče zaklical Dimaču.

95. Držeč ravnovesje s palico, je Dimač prešel že dve tretjini trhlega ledenega mostu, ko je zaslišal za seboj sumljivo pokanje. Prestrašen Karsonov obraz je jasno pričal, da se dogaja nekaj usodnega. Pospesil je korak, toda nenadoma je zazijala pred njim razpoka, ki se je vidno širila. Mrzlično se je pognal preko, toda ob robu mu je spodletelo. Z vso močjo je zasadil okovano palico v led in tako obvisel s prsmi nad špranjjo. Za hrbtom pa je pokalo in se treslo. Most se je rušil in bobnel v globino. Dimač je že mislil, da bo po njem, ko ga je oplazil konec vrvi, ki mu jo je vrgel Karson.

96. »Hitro,« je zavpil Karson in krepko potegnil za grm, da je Dimač mogel zlesti na mostišče, ki se je nevarno nižalo. Ko je snežena grmada končno buhnila v globino, se je ravno hotel oprijeti skale ob ledeniku, a je ni dosegel več. Tedaj je Karson silovito potegnil in vrv ga je dvignila na ledenik onstran prepada. Toda Karson je pri tem izgubil ravnotežje in jel obupno grabiti z rokami po gladkem ledu, da bi ne zdrsnil. Na mokrem ledu pa je začelo kmalu tudi Dimaču polzeti. Njegova teža bi ga gotovo povlekla navzdol, če se ne bi lažji Karson končno le pravočasno zasidral in nategnil vrv. Dimač se je z vso silo svojih mišic tiščal ledene površine in vprav takrat, ko je začutil, da začenja drseti tudi on, se je vrv nategnila: Karson se je ustavil in zasidral.

Spijionski roman

DVOBOJ

ŠEJNIN

9

Inženir Leontjev se je vozil k preizkušnji svojega topa. V vlaku se je seznanil z dvema sopotnicama: prva se mu je predstavila kot Marija Sergejevna, druga kot Natalja Mihajlovna.

Preizkušnja topa je sijajno uspela. Iz Moskve je Leontjev moral na fronto, kamor so mu sledili vohuni. Njegovo bivališče je izsledila Natalja Mihajlovna, ki je prišla na fronto z neko igralno družino. Nemci so takoj postali pod vodstvom Petronesa šest svojih ljudi v vlogi delegacije na rusko fronto in to v času, ko se je Leontjev pripravil na odhod. Goste so na fronti veselo sprejeli, pozoren pa je postal nanje Bahmetjev, sodelavec pri arzijski protiobveščevalni službi.

Od tistega hipa je Bahmetjev neopazno, toda vztrajno opazoval Petrova in prisluškoval njegovemu pogovoru z Leontjevom.

In čeprav ni bilo v tem razgovoru nič sumljivega, je bil Bahmetjev čedalje bolj oprezen. Neki šesti čut, intuicija nadarjenega delavca v protiobveščevalni službi sta mu pravila, da se tu plete nekaj nepoštenege.

Petrov je bil preglašen, prepogosto je rabil »ljudske« izraze, hotel s tem podčrtati svoj poklic preprostega delavca, preveč poudarjal ljubezen do kraja, od koder je prišel, tudi je bil nenavadno poučen o stanju surovin in o industrijskih sredstvih. Smejal se je pogosto in glasno in v tem smehu je bilo nekaj neiskrenega, neka prefinjena, peklenka, premišljena igra.

Bahmetjev je postal pozoren tudi na govorico Petrova. Njegov izgovor je bil popolnoma pravičen, brez tujih prizvokov. Toda tudi ta pravilnost je bila nekako pretirana. Petrov je preveč razločno izgovarjal besede, sekajoč jih na zloge. Prisluškujoč temu govoru, je Bahmetjev pomislil, da Petrov z naporom izbira besede in jih sestavlja v stavke. Tako govorijo inozemci, ki so se dobro naučili ruščine. Čeprav jo očlično obvladajo, jim je kljub temu vedno tuj jezik.

Še prej pa, ko je stal poleg Petrova, je Bahmetjev začutil nek komaj zaznavni duh, ki ga je tako rekoč izločal vodja »delegacije«. Bil je to poseben duh, ki se vpije v človeka v teku let. Tak duh gre od moških, ki uporabljajo vsak dan dišečo kolinsko vodo, oster tobak in močno dišečo kremo pri britju. Ta sestavljeni, značilni duh ni bil v skladu z grobimi prostaskimi manirami Petrova in tudi ne s tem, da se je skliceval na to, da je bil pred delovanjem v partiji strugar v Kinešmu.

Medtem je bila večerja končana in prišel je čas počitka.

Goste so razmestili v zemljenice. Bahmetjev je prevzel nalogo, spremiti Petrova in njegova dva tovariša.

V zemljenici so bile skrbno pripravljene postelje z belimi, čistimi rjuhami. Bahmetjev je voščil gostoma lahko noč in šel iz zemljenice.

Taborišče je ležalo v-nočni tišini. Bilo je zelo temno, Bahmetjev pa se je prav dobro znašel v temi in se je napotil po stezi naravnost k zemljenici, v kateri je stanoval Leontjev.

Leontjev še ni spal. Bil je navajen nočnih obiskov kapitana in se je prijazno nasmehnil Bahmetjevu, ki se mu je bil prikupil zaradi svoje mladosti, skromnosti in obzirnosti.

— Oprostite, da vas motim, — je rekel Bahmetjev, — toda hotel sem zvedeti, kdaj odpotujete.

— Jutri zjutraj, — je odgovoril Leontjev. — In veste, imam srčo! Odpeljem se skupaj z delegacijo. Tovariš Petrov mi je ljubeznivo ponudil mesto v svojem avtu. In to mi je všeč, zakaj samemu potovati bi bilo predolgočasno.

Bahmetjev je molče poslušal Leontjeva. Ponudba Petrova je bila prav za prav docela naravna.

— No, dobro, — je rekel Bahmetjev, — ne bom vam jemal počitka. Lahko noč!

— Nikar, — je odgovoril Leontjev, — prav nič se mi ne spi. Poklepetajva nekoliko, kapitan.

Stopila sta ven na zrak, sedla na klopec pred zemljenico in zakadila. Po kratkem odmoru je Leontjev tiho rekel:

— Včasih rad sanjam. Govorim vam o tem iskreno, ker vas imam rad. Rad, zaradi vaše mladosti, skromnosti in načina vaše govornice in celo zaradi tega, ker imate nekam otožne oči. Oprostite, da govorim tako odkrito o tem, toda zdaj je noč, sama sva, in jaz odhajam. Kdo ve, kdaj se bova spet videla in če se bova sploh še kdaj videla... Sicer pa sem pre-

pričan, da se bova še videla. Veste kaj: dajva si drug drugemu besedo, da se sestaneva po vojni pri meni v Moskvi, na Čistih Ribnikih. Tam je moje stanovanje, ki je pridržano zame. Pripravim vam kuhane vina, zaigram vam iz Chopina — znam nekoliko igrati — sedela bova vso noč... Naj bo to prva noč miru. Ali si predstavljate, kapitan, prvo noč po vojni? ... Okna stanovanja bodo na stežaj odprta — nobene zatemnitve ne bo več! ... Pač pa bodo okna hiš razsvetljena na moč... Ali daste besedo?

Bahmetjev je vstal in izpregovoril zelo resno:

— Dam.

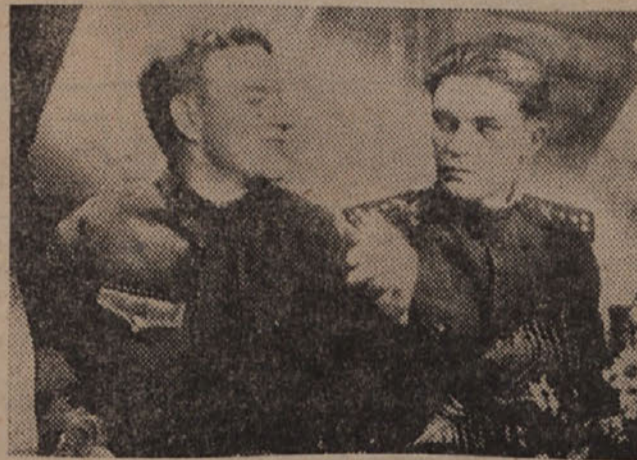
— Kako bo krasno, — je nadaljeval skoraj ginjen Leontjev. — To bo čudovito lepo!... Vidite, kakšen sanjač sem. Morda je to smešno pri moji starosti...

— Ne, — je odgovoril Bahmetjev, — to ni prav nič smešno. To je pravilno.

— No, seveda, ni smešno, seveda je pravilno, — je nadaljeval Leontjev. — Potrebno je, nujno in dolžnost je sanjati... Sanjajoč preobražajo ljudje svoje življenje, izvršujejo čudovita odkritja, izumljajo čudežne stroje, gredo naprej. Pred vojno sem imel krasne sanje, kapitan... Imel sem v mislih narediti raketni motor. Toda življenje je izvršilo popravek v mojih sanjah in tako sem se moral baviti z »L-2«. Ali priznati moram, da še vedno ljubim svoje sanje...

Bahmetjev je molče stisnil Leontjevu roko. Nekaj časa sta še posedela, zatopljena vsak v svoje misli. Potem se je Leontjev poslovil od Bahmetjeva in šel v zemljenico. Bahmetjev je ostal sam. Nekaj mu je pravilo v srcu, da preži na inženirja nesreča in da je ta nesreča povezana z nekimi čudnimi, še nerazumljivimi nitmi z »delegacijo« in njenim vodjo.

Toda Bahmetjev ni imel nikakih niti najznamenjših dejstev, ki bi mogla upravičevati njegove slutnje, in zato ni imel niti najmanjše podlage, da bi uradno posegel vmes.

10. Hišica v Sokolnikih

Okrog treh ponoči je stražnica št. 5 opazovala in obveščevalne službe Moskvske cone, ležeče v rajonu Klina dobrih sto kilometrov od Moskve, zaznala pretrgano ropotanje osamljenega nemškega letala, ki je letelo v veliki višini v smer prestolnice. Takoj so bili o tem obveščeni štab in sosedne stražnice. Nekaj pozneje so to letalo javile tudi stražnice št. 16, 17, 19 in 21.

Ni bilo nobenega dvoma, da je šlo letalo na izvid ali pa je imelo namen, odvreči na primernem mestu padalce.

V štabu so odločili, da je treba »sneti« to letalo.

Deset minut nato je lovsko letalo, ki ga je vodil poročnik Morozov, odkrilo v višini tisoč tri sto metrov nemško letalo, ki se je spuščalo navzdol z ustavljenim motorjem. Očividno je Nemeč izbral točko, na katero je nameraval spustiti tovar ali padalce. Morozov se ni pomišljal, temveč se je pognal za Nemcem, ga napadel nepričakovano od zgoraj v rep in z dvema zaporednima streloma zažgal letalo. S plamenom obdano letalo je padlo proti zemlji kakor kamen, puščajoč za seboj dolgo sled dima.

Na mesto, kamor je padlo sestreljeno letalo, se je pripeljal operativni dežurni oficir najbližje vojne edinice. Našel je razbitine stroja in zогienela, izkazana trupla letalca in dveh moških v meščanskih krogih. Moška v civilu sta bila očitno nemška agenta, ki

sta se nameravala spustiti s padali na tem kraju. In zares, v žepu enega med njima je bila beležnica z raznimi sumljivimi zapiski, ki so bili napisani s tajnopisom.

Pozneje se je poizvedovalnim organom posrečilo razgonetiti en tak zapisek s tole kratko vsebino: »Sokolniki... Zimsko jutro... Smučiči... 17... Natalja Mihajlovna«.

Dva dni pozneje so se začeli preiskovalni organi zanimati za »lirično pevko«, umetnico Moskvske estrade, Nataljo Mihajlovno Olenino, stanujočo v hiši št. 17 v neki preseki v Sokolnikih.

Nam že znana stara hišica v Sokolnikih je postala predmet skrbnega in tajnega opazovanja. Med maloštevilnimi obiskovalci te hišice je bila tudi dobrodušna starka s svojo večno mrežo — Marija Sergejevna Zubova.

Gospodinja te hiše je bila vdova po nekem Šeremetjevu, ki je bil nekoč kaznovan zaradi svojega protisovjetskega udejstvovanja.

Najprej sta bili aretirani vdova Šeremetjeva in »lirična pevka«, naposled pa tudi Marija Sergejevna Zubova.

Ko so Zubovo vprašali, čemu živi tako dolgo v Moskvi, da si je njen mož profesor v Leningradu, je odgovorila, da pričakuje od moža navodil, kam naj gre in kaj bo dalje z njo.

— V Čeljabinsku mi je bilo že prav hudo, — je rekla. — In tako sem se preselila v Moskvo, državljanka, sodnik.

— Odkod poznate Nataljo Mihajlovno?

— Seznanile sva se v vlaku, ko sem se vozila iz Čeljabinska.

Vse to je Marija Sergejevna pripovedovala zelo mirno, z običajno dobrodušnostjo in zgovornostjo. Toda prav v tej hladnokrvnosti je preiskovalni sodnik zasluhlil mnogoletno izkušnost in tisto posebno, globoko odkrito moč volje, ki jo imajo izkušeni zločinci. Zato tudi nastopajo tako mirno, prosto in samozavestno. Ko je preiskovalni sodnik končal zasliševanje, se je zvezal z Leningradom in zahteval, naj takoj pošljejo podatke o Mariji Sergejevni Zubovi, ženi profesorja Tehnološkega zavoda.

Ponoči je prišlo iz Leningrada poročilo, da sta Marija Sergejevna Zubova in njen soprog, profesor Zubov, umrli pred nekaj meseci in da sta oba pokopana na Preobraženskem pokopališču.

Zjutraj pa so poslali odgovarjajoče dokumente, ki jih je preiskovalni sodnik prebral z začošenjem.

Zaslišanje se je pričelo točno ob petih popoldne. Ženska, ki jo je stražnik pripeljal v kabinet preiskovalnega sodnika, je vstopila z neprisliljenim dostojanstvom človeka, ki je prepričan o svoji poštenosti in o tem, da gre zgolj za nesporazumljenje, ki se mora v kratkem razčistiti. Pristopila je k mizi, za katero je sedel preiskovalni sodnik in ga vprašujoča pogledala.

— Sedite, prosim, je rekel preiskovalni sodnik zelo korektno in se nekoliko pridvignil v svojem naslanjaču.

— Hvala, — je odgovorila dostojanstveno ženska in se počasi spustila na stol.

— Vaše rodbinsko in krstno ime, očetovstvo? — je vprašal preiskovalni sodnik v takem tonu, kakor da daje ta vprašanja zgolj iz navadne, iz gole formalnosti.

— Zubova, Marija Sergejevna. To sem že povedala, — je rekla ženska.

— Ali ste iz Leningrada?

— Da, — je odgovorila starka. — Tudi to sem že povedala.

— Iz Leningrada? — je ponovil preiskovalni sodnik, kakor da ni vzel za mar njenih besed. — Profesor Zubov je vaš soprog?

— Moj mož, — je odvrnila ženska. — O tem sva že zadnjič govorila.

— Tako je, — je odgovoril zelo vljudno sodnik. — Ali je že davno, odkar ste izvolili vstati od smrti?

— Ne razumem vas... O čem govorite?

— Govorim o vaši smrti, na žalost. Umrli ste pred osmimi meseci, — je odgovoril preiskovalni sodnik z docela resnim glasom, gledajoč naravnost v obraz ženski, sedeči pred njim. — Oprostite, da se moram dotakniti tako žalostnih okoliščin vašega življenjepisa, toda službena dolžnost mi to nalaga.

Starka je poslušala ta stavek molče in na videz mirno. Samo pogled je obrnila za spoznanje v stran. Njena ravnodušnost kajpak ni bila naravna. Po kratkem pomišljanju se je rahlo nasmehnila in rekla:

— V moji starosti in v mojem položaju mi res ni do šale. Morem vam samo reči, da nisem še nikdar umrla in da za zdaj tudi ne nameravam storiti kaj takega.

Preiskovalni sodnik je vzel tedaj iz mape ne-listine in izpregovoril v istem resnem tonu:

NAŠ DELEŽ PRI I. MAJU

Za nami je naš veliki praznik. Srečne smo bile ob pogledu na mogočne strnjene vrste, ki so pokazale, kaj je Trst in kdo tvori jedro tržaškega prebivalstva.

Proti trgu Unità so se valile nepregledne množice in med temi ogromno število deklet in žena; mnoge med njimi upognjene z obrazi, zgubanimi od težkega dela, od sonca in vetra, so vendar ponosno stopale v vrstah naprednih ljudi.

Častno so prispevale naše žene svoj delež za prvi maj in ni je bilo akcije, kateri ne bi dale na razpolago vseh svojih sil. Sodelovale so pri organizaciji in pri vseh tistih drobnih delih, brez katerih ne bi proslava nikdar tako uspela.

Mladinkam in mladincem, pionirkam in pionirjem so žene, združene v organizaciji ASIZZ krojile, pomerjale in šivale nove obleke. Skrbale so, da so naši udeleženci proslav iz okolice dobili prenočišča in hrano, organizirale so zanje tudi nabiralno akcijo.

Kakor že dalj časa pred prvim majem, tako si ni mogel tudi v dnevi manifestacij občudovati ženino neumorno požrtvovalnost: videl si kako je pripenjala znake mimoidočim, kako je hitela po cesti z rdečim križem na roki; od 5 h zjutraj vse dokler ni zadnji telovadec zapustil telovadišča, je čuvala obleke, snažila prostore, stregla pri stojnicah in nosila vodo žejnim telovadcem in gledalcem.

Poseben dogodek v okviru prvega maja pa je bil sprejem naših množičnih organizacij na jugoslovanski ladji Kozara, katerega so se udeležile tudi predstavnice ASIZZ. Ladja Kozara je v tržaški luci v popravilu in nje, moštvo, ki je povabilo zastopnike množičnih organizacij Trsta na svoj krov, je dalo vprav prvega maja izraza povezanosti Jugoslavije z naprednim tržaškim ljudstvom. Pri sprejemu so govorile tudi naše žene. Prikazale so svojo borbo in ugotovile, da ne bodo odnehale prej, dokler ne dosežejo postavljenih celjev, katerih vrhunec predstavlja trajno bratstvo med Slovenci in Italijani na Svobodnem tržaškem ozemlju. Na zakuski, prirejeni v čast delegacijam, so bile mize okrašene s šopki, v katerih so bile zastavice: jugoslovanska in italijanska kot simbol bratstva med obema narodoma in rdeča, ki je znak povezanosti delovnih ljudi vsega sveta.

Vsi dogodki prvega maja so pokazali velik napredek v primeri z lanskoletnimi prvomajskimi proslavami in ponovno dokazali zrelost, delavnost in borbenost slovenske žene.

MODA

Praznična obleka z bogatimi nabori iz vzorčastega, svilenega krepa. Najlepše so črno-bele kombinacije.

Kotiček za naše gospodinje

Deževnica kot pralno sredstvo

Temna volnena blaga, tudi namizne prte, zastore in druge občutljive stvari, ki jih sicer dajemo kemično čistiti, lahko peremo tudi v deževnici. Deževnico prestrežemo v čist čeber, jo precedimo skozi cedilni prt, nekoliko segrejemo in ji dodamo eno žlico salmijakovca. Madeže na lahko namilimo, nato damo predmet, ki ga nameravamo očistiti, v to mlacno vodo, ga skrbno pretlačimo in to večkrat v vedno novi deževnici ponovimo vse dotlej, dokler se voda ne skali več. Nato blago dobro iztisnemo, ga osušimo, če je le mogoče, na prostem in zlikamo na nepravni strani. Vezene stvari ne smejo nikdar ležati v vodi niti v napol vlažnem stanju, temveč jih moramo takoj pretlačiti in obesiti.

Dežnik

Splošno o dežniku. Ko pridemo v deževnih dneh domov, pustimo dežnik le kratko časa odcejati v zato določenih mestih, nato ga napol odpremo in obesimo. Na tak način prepričemo prelom prečk. Ko je dežnik popolnoma suh, ga spravimo, ne da bi ga zvlili.

Postopanje z dežnikom. Dežnika ne smemo nikdar postaviti vlažnega v omaro. Ko je dežnik popolnoma suh, tedaj šele smemo odstraniti madeže z njega. To moramo storiti vedno le s tkanino in nikoli s krtačo. Trdovratne madeže odstranimo s toplo milnico, kateri dodamo morda nekaj kapljic salmijakovca. Seveda moramo dežnik po tem postopku popolnoma osušiti, preden ga spravimo.

Impregniranje dežnika. Preprijimo ga z raztopino iz enega dela parafina in tridesetih delov bencina s tem, da prevlečemo vsak del razpetega dežnika v vijugastih črtah s to raztopino. Dežnik ostane nato približno tri ure razpet.

Se en način je priporočljiv: Namočimo gobo v tekočino, ki se sestoji iz dveh delov vode in enega dela acetnokisle gline in s tem prevlečemo ves razpeti dežnik. Ko je popolnoma prepojen, ga čim hitreje osušimo na dovolj vročem kraju. Dežnik ne bo več prepuščal vode.

Razpoke na dežniku. Razpoke zalepimo na spodnji strani z zalepilom, ki mora biti daljše in širše od razpoke.

Nova dežnikova prevleka. Dele stare prevleke odločimo, uporabimo najboljšega za vzorec, ga zlikamo in po njem urežemo osem novih delov. Te dele sešijemo in jih namestimo na prečke. Sve obrobimo; razpeto prevleko pritrdimo najprej spodaj, nato v sredini in končno šele ob palci.

Kako popravimo polomljene prečke? V žlebič zlomljene prečke vložimo pletilko. Pletilka naj seže na obe strani zlomljenega mesta enako daleč. Zlomljeno mesto ovijemo nato z izolirnim trakom.

Kako čistimo svetle sončnike? Držaj ovijemo. Zaprt sončnik čistimo na mizi s krtačo z raztopino milnice in salmijaka. Premočen in razpet sončnik polivamo nato z mrzlo vodo. Madeže pa prav hitro lahko izčistimo z bencinom.

Kako razkužimo knjige. Knjige, ki jih je čital bolnik, moramo brezpogojno razkužiti. Vzamemo velik zaboj ali veliko posodo iz pločevine, ki ju lahko dobro zapremo, in napeljemo na njunem gornjem robu vrvice, na katere lahko obesimo knjige. Teh vrvic ne smemo preveč napeti, da se hitro vdajo pod težo knjig. Na dno zaboja položimo staro posodo s formalinom, obesimo knjige na vrvice in kolikor mogoče hitro zapremo zaboj. Po dveh dneh zaboj odpremo, vzamemo knjige iz njega in jih dva do tri dni zračimo.

Kako razkužimo prostore? Bolniške sobe in stranišča moramo večkrat umiti z vodo, kateri smo dodali nekoliko terpentina. Namesto terpentina uporabimo lahko tudi lizol ali karbol.

Pri nalezljivih boleznih moramo razkužiti prostore s formalinovimi hlapi, ki ubijajo bacile, ki so v prostorih ostali. Po tem razkuževanju moramo prostore več dni temeljito zračiti.

Kako razkužimo roke? Pripravimo vročo milnico in univamo v njej vsaj tri minute roke in krtačimo nohte s ščetko za nohte; nato namakamo roke pet minut v dva do tri procentni lizolovi ali spirtovi raztopini.

Za razkuževanje rok lahko uporabimo tudi vodikov superoksid.

Kako odpravimo smrad po razkuževalnem sredstvu. Smrad po razkuževalnem sredstvu iz postelj, odej, blazin, oblacil in iz razkuženega prostora odpravimo s tem, da postavimo več skledic s svežo salmijakovo vodo. Ko izgine vonj po salmijaku, moramo vodi zopet dodati salmijakova, dokler ne izgine popolnoma smrad po razkuževalnem sredstvu.

ribje slanice in petroleja; ribjo slanico razredčimo z nekoliko vode in dodamo 15 do 20 delov petroleja. S tem poškropimo grede, paziti pa moramo, da ne zadenejo rastlin. To uničevalno sredstvo ne prežene samo vseh rastlinskih bolh, temveč tudi druge žuželke, ki tega vonja ne morejo prenašati.

ŠKRIPAJOČI ČEVLJI

Ogrijemo laneno olje, namažemo z njim podplate in škripanje izgine.

ČIŠČENJE ČEVLJEV IZ BELEGA USNJA

Prah in umazane madeže čistimo s čevljev iz belega usnja s tem, da naneseemo nanje tekočo gosto zmes magnezije in bencina in zdrgnemo. Če so zelo zamazani, ponovimo ta postopek, pustimo sedaj zmes toliko časa na čevljin, da se posuši, in jo šele kasneje stepemo in ostrgamo. Nato natresemo čevlje z ne preveč ogreto krompirjevo moko. Tako nasute shranimo in jih razprašimo šele pred uporabo.

KAKO PREBARVAMO BELE ČEVLJE IZ USNJA?

Če hočemo bele čevlje iz usnja rjavo ali rumeno pobarvati, moramo belo usnje najprej skrbno očistiti vseh madežev z bencinom. Če teh madežev ne moremo odpraviti, potem je bolje čevlje črno prebarvati. Za rumeno prebarvanje vzamemo 10 kapljic žafranove tinkture in tri čajne žličke ogretega jedilnega olja. To mešanico namažemo še toplo na usnje s kosom vate in skrbno vtremo vanj. Ta postopek ponavljamo, dokler ne dobi usnje zaželene barve. Ko so čevlji suhi, jih namažemo še z rumenim mazlom za čevlje.

Da dobimo rjave čevlje, vzamemo namesto žafranove tinkture zelo močan kavni izvleček in na isti način postopamo s čevlji kakor prej.

KOFEIN IN THEIN - DVA STRUPA

Kava in čaj sta v življenju človeka skoro nenadomestljiva. Kava je pijača za nasladi, je pa tudi vsakdanja jutranja in večerna hrana marsikateri siromašne družine. Skodelica kave po obedu se prileže, da ne postanemo leni in da se pogovor za mizo živahneje razvija. Nekako lahkotnejše postanejo naša misli in bolj živa govorica. Kdor močno v oči študira, se s čašo črne kave ubrani spanja. Mnogo ljudi trdi, da duševno vse laže delajo, ako pri delu pijejo črno kavo. Vemo tudi, da črna kava z limono pomaga na noge človeku, ki je užil preveč alkohola. Vpliv kave je torej jako mnogostanski.

Kavina zrna vsebujejo razne kemične snovi. Del teh snovi da žgani in potem pravilno prirejeni kavi njen prijeten okus in vonj, drugi del snovi pa vpliva poživljajoče. Glavna snov tega dela je strup, imenovan kofein, ki ga vsebuje le prava, zrnata kava. Kakor marsikateri strup, je tudi kofein na oravem mestu in ob pravem času uporabljen dobrodošel in koristen, sicer pa je kvaren in škodljiv. Zdravnik se poslužuje kofeina v prav mnogih primerih; kadar hoče trenutno oslablo srce okrečiti, da vzdrži vse napore, daje bolnikom piti močne črne kave, ki je na ta način včasih bila rešiteljica življenja. Prav zato je prava črna kava na mestu takrat, kadar je n. pr. zaradi preobilo zaužitega alkohola, nikotina ali kakšnega drugega strupa, človeku srce tako oslabelo, da je tako rekoč že v zadnjih utripih.

Kofeinova glavna lastnost je namreč ta, da krči žile v trebušni votlini, s čimer zviša krvni pritisk, tako da lahko srce krepkeje deluje. Odtod kofeinova nova oživljajoča moč pri bolnikih, ki jim srce ne deluje več dovolj močno. Posledice tega skrčenja so pa lahko tudi kvarne, saj sili redno uživanje kofeina srce k prekomernemu delovanju ter zavira prebavo.

Ko namreč po jedi črevo prebavlja le naravno, da potrebuje za to več krvi, zaradi česar so trebušne žile razširjene in sili kri iz površja telesa proti črevesju. Po jedi duševno nismo sveži in tudi telesno smo manj krepki ker gre iz možgan in iz žil mišičja del krvi v črevesne žile. Za dobro prebavo je potrebno, da se po jedi kri zbere v večji meri v trebušni votlini. Če pa spijemo čašo prave črne kave in z njo majhne količine kofeina, se pod njegovim vplivom trebušne žile, kakor rečeno, skrčijo, možgani ter mišice dobe več krvi, postanejo duševno in telesno bolj sveži, toda vse to na škodo naše prebave, ki traja v tem primeru dalj časa, ali pa je izkoriščanje rednih snovi v krvi nepopolno. Iz tega sledi, da je redno uživanje črne kave, posebno po jedi, kvarno zdravju.

Tretja slabost črne kave, oziroma kofeina je, da pri stalnem uživanju draži živce. Marsikatera nervoznost sledi uživanju črne kave.

Preobilno uživanje črne kave je strup za odrasle, za otroke pa še v mnogo večji meri. Otrok bi do 12. leta ne smel piti kave,

razen prav malo zelo mlečne, toliko da je porabljena. Najbolje je, da pripravimo kavo iz njenih nadomestkov, t. j. da pijemo kavo brez kofeina.

Kdor hoče biti zdrav in živčno močan, naj bo zmeren v pitju črne kave, opoldansko črno kavo pa naj sploh črta z jedilnega lista. Ljudje, ki bolehalo na srcu, naj ne uživajo prave kave brez zdravnikovega dovoljenja.

OPEKLINE

Zelo pogosto čujemo in čitamo o nesrečah zaradi opeklin. Najpogosteje dolete otroke, in to večinoma zaradi nepazljivosti ali nemarnosti odraslih. Večkrat so te zelo bolesterne, težke ali celo smrtne poškodbe.

Ločimo tri vrste opeklin. Prva in najlažja je ona, kjer je bila razdražena le koža in je zato postala boleča, prekrvavljena in otekla. Te opekline so seveda lahko različne obsežnosti, a se sorazmerno hitro in dobro celijo. Namaže naj se jih s čistim oljem ali masljo, obloži z obkladom (s čisto vato ali z ruto, namočeno v vodi in ožeto) in nalahno obveže.

Druge vrste opekline so tiste, ki tvorijo že večje poškodbe na koži. Pri teh nastanejo mehurji, ki se napolnejo s sokrvice. Te mehurje nabodeš s šivanko, ki jo zaradi razkuženja nekajkrat potegneš skozi plamen sveče. Sokrvice izteče, kože, ki odstopi, pa ne smeš odrezati. Opekline pokriješ potem s čisto gazo, namažemo z oljem ali vazelinom, ter obvežeš. Ako je le možno naj tako obvezo napravi zdravnik, ki ima vse potrebne stvari na razpolago, posebno če je opekline obsežna. Zlatici na kmetih

Skoraj vse isto kot za kavo, velja tudi za pravi ruski čaj, ki vsebuje podobne kemične snovi, namreč thein. Za čaj velja skoraj vse ono, kar za kavo. Naše domače in poljske ter gorske rastline nam dajejo izvrstna nadomestila za pravi čaj, da se mu vsekakor še laže odrečemo, svojemu zdravju na ljubo, kakor pristni črni kavi.

T. Bogdan

Pri opeklinah tretje vrste so večji ali manjši deli tkanine uničeni in odpadejo povsem osmojeni in mrtvi. Pri takih težkih poškodbah je umestno predvsem lajšanje bolečin. Uporabljajo naj se trajne kopeli, bodisi krajevne za prizadete dele telesa, bodisi splošne, če je poškodba obsegla velik del života. To se seveda najbolje opravi v bolnici, kamor naj čimprej prepeljejo ponesrečenca. Pri takih opeklinah ne slačimo in ne sezavamo opeklin delov telesa, temveč obleko ali obutev razrežemo in nalahno odstranimo. Tudi pri opeklinah druge vrste naj se perilo, ki se je tesno sprijelo opečene kože, ne skuša siloma odstraniti, temveč naj se crog obreže in pusti, prilipljeno platno pozneje samo odpade. Obveza naj se napravi kar čez to.

T. Bogdan

ZA GOSPODINJE

ČEVLJI IZ GUMIJA

Čevlje iz gumija ne smemo hraniti ne na toplem, ne na soncu, tudi ne na velikem mrazu. Čistimo jih z mlacno vodo in zgladimo z oljem. Priporočila se tudi mazanje s petrolejem.

Če se nam raztrgajo, vzamemo debel kos kaučuka, ga z mokrim nožem poševno obrežemo, namažemo raztrgani del in kaučuk s terpentinovim oljem, staknemo dele skupaj in jih obtežimo za 24 ur.

Še boljše sredstvo je raztopina enega dela kaučuka v sedmih delih bencina, ki smo jo pripravili v skrbno zamazani steklenici, ki je stala toliko časa na soncu, dokler se ni kaučuk raztopil v bencinu. S to raztopino namažemo raztrgane dele, trdno stisnemo in, če je mogoče, obtežimo. Čez nekoliko minut se to laščilo posuši in čevlji so uporabni.

KAKO PREPREČIMO POLZENJE GUMIJASTIH PODPLATOV

Gumijasti podplati so včasih ob deževnih dnevih nevarni, ker povzročajo drsenje. Temu se da odpraviti, če zdrgnemo od čara do čara podplate s šmirkovim platnom. To gumijam ne more škoditi, če ni pre pogosto storjeno.

KAKO OHRANIMO ČEVLJE IZ GUMIJA?

Najprej suhe zbršimo, nato jih zunaj in znotraj čistimo z mokro krpo. Ko jih osušimo, jih zdrgnemo s cunjjo, namočeno v petroleju. Tenko nanešena plast glicerina štiti gumij pred razpokanjem. Nazadnje natlačimo v čevlji papir.

KAKO ODPRAVIMO RASTLINSKE BOLHE?

Da odpravimo bolhe od rastlin, posejemo na vsako gredo podolgem in počez eno do dve vrsti vrtnih kreše. Ta je priljubljena jed rastlinskih bolh in, kjer to najdemo, se ne lotijo drugih rastlin.

Pravo uničevalno sredstvo pa je mešanica

Ko so privozili do mesta, so ljudje, ki so jih srečavali, padali na kolena, kakor jim je bilo ukazano. Sobeida se je čudila, kakor da prvič vidi tako pokorsčino.

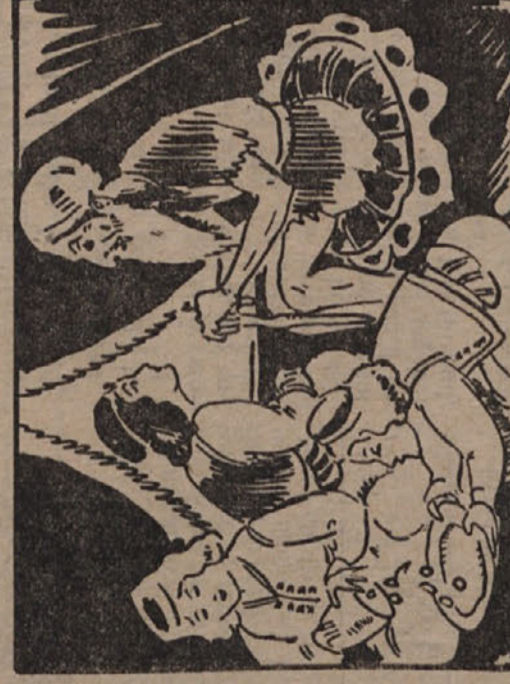
Skočila je z voza. »Saj je slep,« je v grozi zašepetala in se obrnila k straži: »Kaj si napravil?« »Gospodarica, tako mi je ukazano!« »Kako, da šele zdaj poznavam!«

»Imel sem dom in družino, vse mi je vzela vojna. Tudi vid sem zgubil v boju. Vojna, v kateri se ustvarja slava in moč, nosi zlo? In pred njo je vstalo vprašanje.

In kakor običajno je tudi tokrat stražar ošvrknil starca z bičem, ker se ni vrgel na tla. Bednež je zakričal od bolečine in se zvrnil. »Ustavite!« je zaklicala Sobeida

»Dvignite starca v mojo kočijo!« je ukazala. In odpeljali so se. »Povej, kje stanuješ, da te odpeljemo domov,« je Sobeida ogovarjala starca. »Moj dom je gozd.«

V pozni noči so prispeli v dvor. Šah jih je že nestrpno pričakoval, kajti zvedel je o hčerini spremembi. Bil je v skrbeh, ker je bil prepričan, da je nevarno zbolela.

Trst, 8. velikega travna 1947

Priloga Ljud. tednika

12

Povest partizanske zvestobe

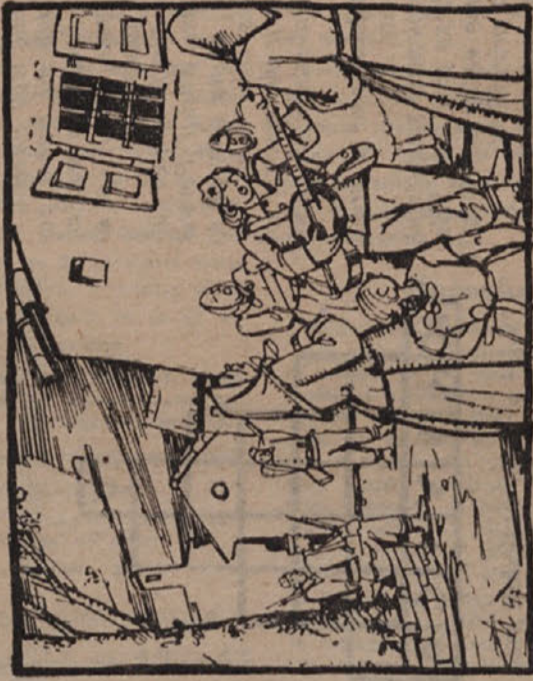
Po Bonetu Seliskarju
Ilustrira Albert Sirk

Nekaj čni po Francetovem odhodu je sedel Pavlek pred hišo in zaslíšal partizansko pesem. Stekel je glasu nasproti in zagledal četo partizanov, ki je šla proti vasi.

Kako veselo je bilo prvo srečanje! Pavlek je spoznal med partizani fanta, ki je pomagal pred letom dni zakopavati strojnico Peljal ga je domov, in ga pogostil.

V vas so prišli še novi partizani. Sedeli so pred hišami in se pogovarjali z domačini. Partizanka Sonja je s kitaro v roki učila dekleta in mladino partizanskih pesmi.

Pri Blažu sta sedela France in komandant, ki je vprašal Pavleka, ko se je vrnil iz vasi: »Pojdeš z nami na Kal?« »Pojdem, da bi le bil partizan!« je odvrnil.

Cankar

Najlepša slovenska knjiga za mladino je »MOJE ŽIVLJENJE«. Napisal jo je Ivan Cankar, naš največji pisatelj, ki se je rodil 10. maja 1876. na Vrhniki.

Bil je veliki človek, ki je odkrito srčno napisal vse, kar je mislil, ki ni nikoli zatajil svojega prepričanja. Oboževal je svojo mater in ji poslavil trujen spomenik v svojih spisih.

Dali so me v šolo, v ono pušto, sre-pogledo, oč' vseh strani zadelano,

IZ KNJIGE: MOJE ŽIVLJENJE

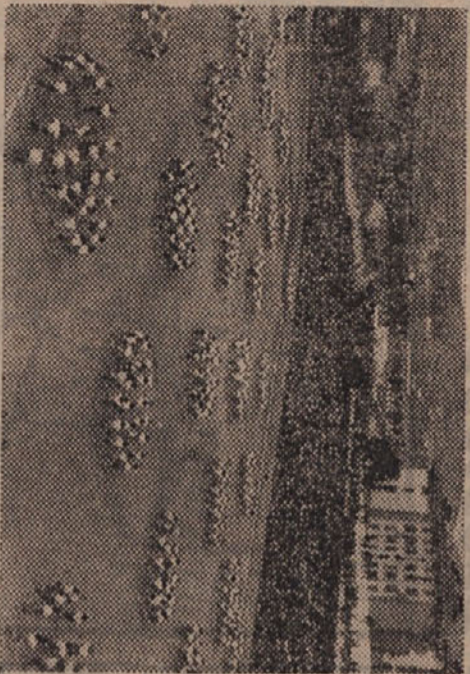
kjer ni ne sončnega, belega proda, ne razbitih loncev, ne luknjastih ponev, ne pipev brez ročnika in kapeljnov še celo ne. Samo trde človeku nerazumljive besede so tam in velike črke, na črno tablo zapisane.

Ohlekti so me v novo obleko, ki mi je bila veliko preohlapna; oče je bil zame obrnil in za silo prekril obnošeno nedeljsko obleko starejšega brata. Grenka je pot do učenišči. S težkim srcem sem se napotil proti šoli, s težkim srcem in plaho slutnjo, kakor se napoti grešnik do hudih sodnikov; in brat, ki me je vodil, se mi je zdel kakor črn burič. Sveže jutro je bilo, čisto nedeljsko, svet je bil

umni in počesan. Široka in bela je bila cesta, že posušena; zelene loke na obeh straneh so bile še rosne od ponočnega dežja. Ena sama rumena luža je bila še na cesti, sredi mosta, ki drži čez prijazni, globoko šumeti potok Klis. Ne vem, ali sem se bil zamaknil v svetlo nebo, ali v temni potok; nenadoma sem ležal z obramenj luži.

»Neshağa nesrečna!«

Blatnega in kriččega me je vlek brat domov. Tam so takoj razsodili, da nikoli ne bom učenjak. Objokan sem se vrnil v šolo v svoji stari, zakrpani obleki. In vsi so rekli, da je to slabo znamenje.

Dražestno rajajo pionirke v veselje tisočglavi množici

Pionirji korakajo ponosno, saj sodelujejo na prvomajski prireditvi

P-I-O-N-I-R-K-A
P-I-S-E

Živahni smo dekanski pionirji in pionirke, živahni in nagnani, tako da nas naše matere in tovaršice učiteljice komaj ukroto.

Najbolj nemirni in nagnani pa smo bili popoldan pred prvim majem. Nestrpno smo čakali, da nas kanton odpelje v Trst, kjer bomo tudi mi najmlajši sodelovali pri večjih slovesnostih.

In res, prišel je tisti srečni trenutek. Po kratki vožnji je avto zapeljal pred Delavski dom v Srednja. Prijazni delavci so nas lepo sprejeli.

Mi pa nisimo bili nič trudni, zaplesali smo kolo. Zvečer pa smo na terasi peti slovenske pesni, da so nas slišali daleč naokrog.

Drugi dan pa nastop. Toitko ljudje še nikoli nisem videl! Povsod jih je bilo polno, še na drevesa so plezali, da bi nas bolje videli.

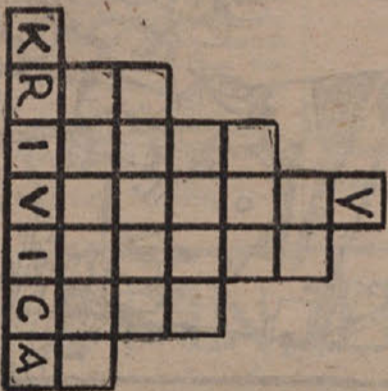
Pa tudi pionirki je bilo mnogo, saj mi nastopiti nisimo mogle vse naenkrat.

V četrtak popoldan smo se vrnili s kantonom domov.

Vsi pionirji in pionirke smo srečni, da smo nastopili za prvi maj. Sklenili smo, da bomo vedno sodelovali na naših velikih prireditvah.

Vsem mladin tovaršicam in tovaršem pošilja pozdrav pionirka iz Dekanov.

BESEDNA PIRAMIDA

Dodaj v vsaki naslednji vrsti po 1 novo črko in iz vseh prejšnjih sestavi 5 vmesnih smiselnih besed.

Jože Pahor:

LUC

Nadaljevanje

»Da ne boste le objubliali, bomo še danes napravili tako ogledalce, kamor se boste hodili ogledovat. Vsak posebej bo napisan, pri imenu pa bo 10 zvezdic. Če bo kdo katero zapravil, jo bomo črtali. Vsak večer bomo sešteli zvezdice. Bomo videli, katere čete jih bodo imele največ, katere najmanj.«

»Tista, ki bo imela najmanj zvezdic, naj gre brez večerje spat!« predlagala Debelinko.

»Bojim se, da bo prav tvoja četa,« pojasnili tovaršiča združenca.

»Rajši molčite!« svetuje Debelinku Luc.

»Zdaj pa na delo!« pravi zdrav-nica. »Papir, imena, zvezdice, vse pripravite! Na hodniku je deska, najjo priredi vsaka četa svoj imenik. Dobro pazite, da ne boste izgubili zvezdic! Saj veste, kako?«

»Vemo, vemo,« je odmevalo kakor en glas.

Prišel je trenutek, ko bi se morali razlereti kakor vrabci, če znalš mednje kamen. Nekateri ur-no kračniki so že poskočili, a so jih drugi zadržali. Da ne pozabite, bratci! En poskok — pa bo zvezdica šla, en krik — pa je ne bo več! Vsaka četa mora skupno paziti na svoje pitčke, da ne bodo izgubili zvezdic po neumnosti. Boj bo hud, toda zmagati je treba!

»Zvečer preštejemo, jutri zjutraj bo ogledalce vse pokazalo,« konča svoj govor tovaršiča. »Ste vse dobro razumeli?«

»Vse!« vpije vesoljna tuma, misli pa samo še na papir, svinčnik in zvezdice.

43.

Sprehod, kopanje v morju, igranje v parku, vse izgine v eni sani skrbni. Vodnice čet so na to pripravljene, delijo lističe, a svinčnikov je premalo. Kdor ga nima, prosi, stika, išče, vrta; kdor ga ima, piše in riše. Najmanjši so najbolj prizadeti. Ker ne morejo do svinčnika, rišejo zvezdice v pesek, manjše, večje, vseh vrst, učijo se, štejejo in kažejo drug drugemu. Takega še ni bilo v Jadranu I.

»Z abecedo bomo začeli,« pravi Luc. »Jo znaš, Debelinko?«

Kako, on da je ne bi znal, ki je že zgrajen?

»Torej naštej črke!« ukazuje Luc. Pri vsaki počekaj, ga bomo našli tištega, ki jo nosi!«

In so pisali četo po abecedi. Ni šlo gladko, mešali so primke s kristnimi imeni, naposled se je še Debelinko, ki jo nosi!«

linku zapelo tam okrog j, m, n, da je moral priti Štefan na pomoč. Vozel so srečno razvozljali, narisali še zvezdice in prvo ogledalce je šlo na hodnik na desko. Odslej se stenačas ni več dolgočasil. Vsak dan je sprejemal obiske in našteval tuje grehe.

M O S T I Č

Peter in Marko hodita v tejli razred. Stanujeta v isti ulici. Bila sta si dobra prijatelja, toda zaradi nečesa sta se skregala in zdaj sta si prava sovražnika.

Često je Peter vzklikal Marku preko ulice: »Ej, ti, paglavci! Glej!« in grozil Marku s pestjo.

A Marko, da mu ne ostane dožan, vzklika z druge strani Petru: »Ej, Peter, koliko vaših bolh je potrebno za en kilogram?«

Prijatelji so jih večkrat poskušali pomiriti, toda zaman: oba sta bila trmasta.

Nekoč so prihrumeli nad mesto črni oblaki in ulica se je taka ploha, ča so bile mahoma vse ulice pod vodo.

Peter je prišel na prag, divil se svežini, ki je nastala po dežju. Kako se vse blišči na soncu, listje na drevesu, struhe hiš in mokri otročniki!

Zbravka Ocvirk

Majška kočarica

Po dva in dva v koraku urnem v to lepo jutro pohitimo, rož polne koše nabavimo, metuljčke pisane tjemimo, po dva in dva v koraku urnem.

Kako vabeh je gozd in trata, posuta z raznobarnim cvetjem, nabhrijena s presladkim petjem, obdana s senčnatim zavetjem, kako vabeh sta gozd in trata.

Vsak izmed nas krepko naj stopa, lepo po vrsti, kamor spada, kol pri voljkeit je navada, ponosna bodi četa mlada, vsak izmed nas krepko naj stopa.

Ti, Marjanček, vodnik nam boji, za tabo bomo zdaj hodili, povejta tvoja izpolniti, ubogati se naučiti, ti, Marjanček, vodnik nam boji.

Kadar bo legel mrak na zemljo, se bomo vračali veseli in bomo vriskali in peti, doma pa manjce objeli, kadar bo legel mrak na zemljo.

Nenadoma zagleda Marka, ki nosi velik kamen. »Poglej,« pomisli Peter, »ti me hočeš s kamnom? Dobro!«

Teče na dvorišče, pograbi opeko in steče na ulico, pripravljen na borbo. Toda Marko ni vrgel kamna, sklonil se je in ga položil na pot. Poskušal je z nogo, če stoji trdno in odšel.

»Tudi jaz lahko to napravim,« pomisli Peter in spusti svojo opeko v vodo.

Marko je prinesel še drugi kamen in ga spustil na cesto v smeri proti Petru. Tedaj je Peter prinesel naenkrat tri opeke. Tako sta napravila prelaz preko ceste in se približevala drug drugemu. Med zadnjim kamnom in opeko je ostal le še en korak. Tedaj sta si Peter in Marko po dolgem času prvič pogledala iz oči v oči in Peter je dejal: »Vilovl sem želvo. Živi pri nas na dvorišču. Jo hočeš videti?«

ZAHRTEN NAPAD

Te dni sta se srečali na cesti dve dami iz boljših krogov, iz tistih tržaških krogov, kjer zavzema Mussolinijeva slika še dandanes častno mesto in sta se pogovarjali o letošnjih prvomajskih dogodkih. Kritizirali sta izzivanja nerazsodnega delavstva in sploh jima vse skupaj ni bilo nič povšeči. Končno je ena omenila tudi bombe ob tej priliki. A nato je druga brž pripomnila: »Pomislite, tudi moj sin je bil tedaj zahrbtno napaden.« »Eja«, se je začudila prva, »ali je dobil kak drobec železa v telo?« »Ne«, je pojasnila druga, »zahrbtno so ga napadli gasilci. Še sedaj leži doma. Dobil je hud prehlad. Saj tudi ni nič čudnega, ko je pa prišel domov s popolnoma premočeno zadnjico.«

Don Marzarijevo „Oče naš“

Krstna predstava don Marzarijevega »Očenaša« je bila na dan 1. maja na Velikem trgu. Predstava ni bila dobro obiskana zaradi konkurenčnih kvalitetnejših prireditev. Bila pa je ta komedija zelo dobro igrana, tako da se gledalci igralcem in avtorju še sedaj po tednu dni prisrčno smejejo. Pripomnili bi le, da bi se zadnji prizor, v katerem igralci kleče in ponavljajo za glavnim akterjem »Oče naš« moral izvajati tako, da bi govorili ta »Oče naš« ob dvigu desnice. To bi tudi duhovnemu poborniku te komedije, Renitu, mnogo bolj ugajalo.

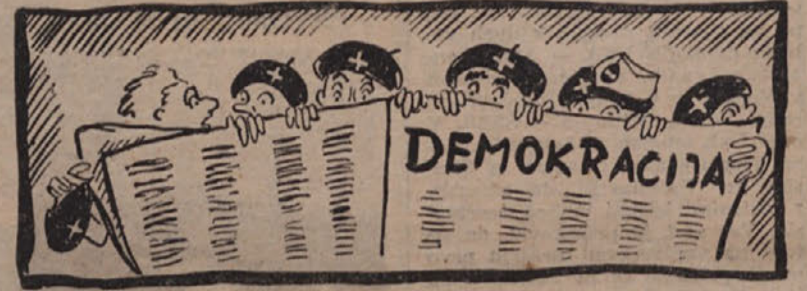
Na Siciliji

Na Siciliji se pripravljajo na volitve. Nekateri krogi so za Principa, večina pa je principielno zoper Principa.

Nevarnost, ki preti iz Jugoslavije

Kakor smo zvedeli, pripravlja Churchill spet nov govor, s katerim namerava nekoliko odgrniti železno zaveso nad Jugoslavijo, v kateri se prav te dni vrše velike priprave za oboroževalni petletni načrt. Po izjavi merodajnih krogov preti iz Jugoslavije vsemu svetu velika nevarnost, kajti načrt predvideva v petih letih opremiti vse tamkajšnje kmete z najmodernejšimi lopatami, vilami in sekirami. To je orožje, s katerim so nekdanji prebivalci slovenske dežele neštokrat zapodili v beg vsiljive Turke. Luknje v zavesi, skozi katere je slavni antifašistični borec Churchill opazil nevarnost v Jugoslaviji, so naredili vlaki, ki po novem voznem redu vozijo trikrat ali celo štirikrat dnevno iz Trsta v Ljubljano in obratno.

Glas izza kulise

Vodja: „Gospoda, kape dol, sicer nas bodo takoj spoznali.“

Novost v grški vojski

Grška vlada namerava uvesti za svoje vojake obvezen pouk lahkootletike. Prvenstveno bodo vežbali tek na dolge proge. Ta tek vojaki tudi zelo ljubijo in se ga poslužujejo po slehernem napadu na partizane.

Ni pomoči!

Nek zakrknjen delavski nasprotnik, je pred dnevi izjavil, da delavstvo v Trstu ne bo ničesar doseglo, on, da že ve, kako je s to rečjo. Pa ga je nekdo vprašal: »Gospod, ali ste gledali baklado?« »Sem«, je potrdil gospod. A oni je zmajal z glavo: »No, če vam na tisoče in tisoče bakel ni pomagalo, da bi se vam posvetilo v glavi, potem pa za vas res ni nobene pomoči.«

„Demokracija“

V Gorici pred dnevi nek list je izšel, ki »Demokracija« ime si je vzdel.

V naslov pa se vmešal tiskarski je škrat. Pravilno glasi se ta list: »Renegat«.

V Telavivu

se je napeto stanje očitnoboljšalo. Ze dve uri niso teroristi ubili nobenega Angleža.

Zopet doma

Gospod Marshall se je vrnil iz Moskve zopet v domaćo zemljo. In kot je že tam v obljubljeni deželi navada, so se takoj zbrali krog njega novinarji. Gospod jih je lepo sprejel, se pustil fotografirati od vseh strani in jim dajal več ali manj povoljne odgovore na njihova vprašanja.

Delegacija iz Albanije

ki bi se morala udeležiti prvomajskih proslav v Trstu, od tukajšnjih oblasti ni dobila dovoljenja za prehod na Svoobodno tržaško ozemlje. Prijatelji Albancev so mnenja, da je celo bolje tako, ker bi jim sicer spet očitali, da so oni položili mine, ki jih sedaj razstreljujejo v tržaškem zalivu.

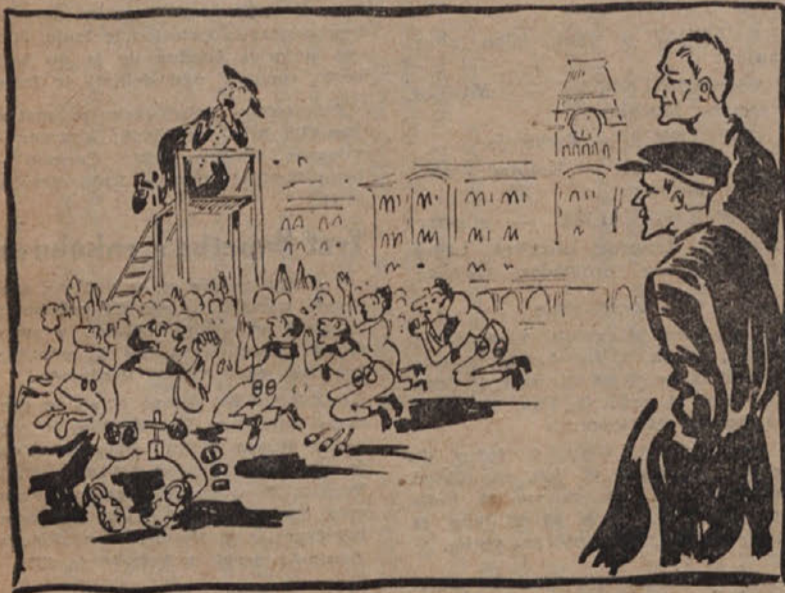
POZNA GA!

Nek mož je bil v hudih finančnih težavah in je zaprosil bogataša za kredit. Bogataš ga je odbil z nasvetom, naj poprosi Trumana za denarno pomoč. A skrahirani možakar je odvrnil: »Sem že mislil tudi na to, pa sem se premislil, ker nima smisla. Za časa vojne sem se boril proti Nemcem in kot tak torej nimam od Trumana ničesar pričakovati.«

Vse so si novinarji vestno zabeležili in tudi vse objavili. Pravijo pa, da enega odgovora niso natisnili. Ko je namreč novinar vprašal: »Gospod Marshall, kdo je po vašem mišljenju doživel v Moskvi največji fiasko, je gospod dejal: »Za široko občinstvo seveda Sovjetska zveza, a med nami si lahko priznamo, da je doživela največji fiasko — atomska bomba.«

Don Marzari na Velikem trgu

I. delavec: „Zakaj neki molijo Oče naš?“
II. delavec: „Suša je, pa Boga za dež prosijo.“

I. delavec: „In kako hitro so bili uslišani!“

Vatikanska industrija

Vatikanska vojna industrija prehaja počasi v mirnodobsko. Za časa vojne je proizvajala razne blagoslovljene govore za Hitlerja in Mussolinija, sedaj pa se je vrgla na izdelavo potvorjenih potnih listov in produkcijo meniških halj. Izvedelo se je, da je te dni vatikanski trust s temi industrijskimi produkti opremil ustaša Paveliča, ki se sedaj sprehaja po rimskih ulicah v uniformi Frančiška Asiškega. Bajе mu nova uniforma zelo dobro pristojna in bi ga skoraj ne bilo spoznati — če bi ne nosil proti vsem pravilom k tej uniformi rokavic. Brez teh pa ne more na cesto, ker bi sicer preveč očitno bodle v oči njegove znane krvave roke.

Italija in znižanje cen

Italijanska vlada je odredila 5 odstotno znižanje cen. Ker tega znižanja od nikoder ni, je zaupanje v italijansko vlado padlo za nadaljnjih 10 procentov.